

Kirsimari Peltomäki

”Paras luokka ikinä!”

Nuorten kokemuksia Joustavasta perusopetuksesta
Kauhajoen yhteiskoululla

Opinnäytetyö

Syksy 2012

Sosiaali- ja terveystieteiden yksikkö

Sosiaalialan koulutusohjelma

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Sosiaali- ja terveysalan yksikkö

Koulutusohjelma: Sosiaalialan koulutusohjelma, sosionomi (AMK)

Tekijä: Kirsimari Peltomäki

Työn nimi: ”Paras luokka ikinä!” Nuorten kokemuksia joustavasta perusopetuksesta Kauhajoen yhteiskoululla.

Ohjaaja: Katariina Perttula

Vuosi: 2012

Sivumäärä: 53

Liitteiden lukumäärä: 3

Kun nuori jää koulutuksen ja työelämän ulkopuolelle, sillä on myös yhteiskunnallisesti merkittävä vaikutus. Joustavan perusopetuksen eli Jopo-opetuksen tarkoituksena on tukea nuoria saamaan peruskoulu päätökseen sekä ehkäistä koulupudokkuutta. Kauhajoen yhteiskoulussa joustava perusopetus on aloitettu Opetusministeriön hankerahoituksen tukemana vuonna 2006, minkä jälkeen Jopo-opetus on vakiintunut yhdeksi koulun opetusmuodoksi.

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, mikä vaikutus joustavaan perusopetukseen siirtymisellä ja opiskelulla Jopo-luokalla on ollut nuorten elämään. Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, onko opiskelu joustavassa perusopetuksessa vaikuttanut nuorten koulumenestykseen, opiskelumotivaatioon sekä jatko-opiskelusuunnitelmien selkiytymiseen. Tutkimus toteutettiin webropol-ohjelmalla laaditun sähköisen kyselylomakkeen avulla. Kyselylomakkeessa oli yhteensä 20 kysymystä. Kyselylomakkeen vastauslinkki ja saateviesti lähetettiin Kauhajoen yhteiskoulun Jopo-luokalta valmistuneille nuorille joko sosiaalisen median tai sähköpostin kautta. Kyselyyn vastasi 13 nuorta.

Tutkimustulokset osoittivat, että suurin osa vastanneista on ollut tyytyväisiä opiskeluun joustavan perusopetuksen ryhmässä. Vastanneet ovat kokeneet joustavan perusopetuksen toiminnalliset opetusmuodot hyväksi oman opiskelunsa kannalta ja suurin osa vastanneista on viihtynyt Jopo-luokalla hyvin. Osa kyselyyn vastanneista koki joustavan perusopetuksen helpottaneen heidän ammatinvalintaansa ja suurin osa vastanneista koki saaneensa riittävästi tukea siirtyessään perusopetuksesta toiselle asteelle. Tutkimustulosten perusteella voidaan päätellä, että osallistuminen joustavaan perusopetukseen on pääasiassa vaikuttanut positiivisesti nuorten elämään.

Avainsanat: joustava perusopetus, koulupudokkuus, nuorten syrjäytyminen

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Health Care and Social Work

Degree programme: Degree programme of Social Work, Bachelor of Social Work

Author/s: Kirsimari Peltomäki

Title of thesis: "The best class ever!" Students' Experiences of Flexible Basic Education in Kauhajoki Lower Secondary School.

Supervisor(s): Katariina Perttula

Year: 2012

Number of pages: 53

Number of appendices: 3

There is a significant impact on society when a young person drops out of school and is left outside of working life. Flexible basic education, in other words Jopo-education, is designed for enabling the youth to finish their basic education and preventing the youth from ending up as school dropouts. In Kauhajoki lower secondary school the flexible basic education was implemented into the school system in 2006. The Ministry of Education founded the operation. After the implementation, Jopo-education has gained a permanent foothold in the basic education system of Kauhajoki lower secondary school.

The purpose of this thesis was to examine the effects of transition from regular basic education to flexible basic education and studying in a Jopo-group. The aim was to find out whether studying in the flexible basic education group had an impact on the students' general success in school, motivation and plans of future studies. The study was conducted through an online questionnaire using a webropol program. The questionnaire contained 20 questions. The link to the questionnaire together with the cover letter was sent to the students that graduated from the Jopo-class of Kauhajoki lower secondary school through email or social media. Altogether 13 students replied to the questionnaire.

The results of the study showed that most of the students who replied to the questionnaire had been satisfied with the studies in the flexible basic education group. According to their own experience, the respondents described the functional teaching methods used in Jopo-groups to be good in terms of their learning and most of them had enjoyed studying in the Jopo-class. Some of the respondents felt that studying in the flexible basic education group had made it easier for them to choose their future profession and most of the respondents felt that they received enough support while switching to the next level of education. The results showed that the flexible basic education mainly had a positive effect on the lives of the participant students.

Keywords: flexible basic education, school dropout, exclusion of youth

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ.....	4
JOHDANTO	6
1 NUORUUS OSANA ELÄMÄNKAARTA.....	8
2 JOPO – UUDENLAINEN TOIMINTAMALLI PERUSOPETUKSESSA	10
2.1 Joustava perusopetus	10
2.2 Joustavan perusopetuksen tavoitteet ja toimintamuodot.....	12
2.3 Aiemmat tutkimukset joustavasta perusopetuksesta.....	14
3 JOUSTAVA PERUSOPETUS KAUHAJOELLA.....	16
4 NUOREN SIIRTYMINEN PERUSOPETUKSESTA TOISELLE ASTEELLE.....	19
4.1 Toisen asteen nivelvaiheen riskit ja niiden ennakointi.....	19
4.2 Koulupudokkuus.....	22
5 NUORTEN SYRJÄYTYMINEN	24
6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	27
6.1 Tutkimuksen tarkoitus	27
6.2 Tutkimusmenetelmät.....	28
6.3 Aineiston keruu	29
6.4 Tutkimuksen luotettavuus	30
7 TUTKIMUSTULOKSET	32
7.1 Taustatiedot ja vastanneiden tämän hetkinen elämäntilanne.....	32
7.2 Jopoon päästään, sinne ei jouduta?.....	33
7.3 Nuoren oma aktiivisuus Jopossa.....	35
7.4 Jopo-opiskelua ilman häiriötekijöitä.....	36
7.5 Joustavan perusopetuksen vaikutus ammatinvalintaan ja toiselle asteelle siirtymiseen	37
7.6 Joustavan perusopetuksen vaikutus nuoren elämään	39

7.7 "täydellinen paikka oli ainaki mulle" – Nuorten kommentteja Kauhajoen yhteiskoulun Jopo-opetuksesta.....	41
8 JOHTOPÄÄTÖKSET	43
9 POHDINTA	47
LÄHTEET	50
LIITTEET.....	53

JOHDANTO

Joustava perusopetus eli Jopo on ensisijaisesti peruskoulun yläluokkien oppilaille tarkoitettu toiminnallinen opetusmuoto, minkä avulla pyritään ehkäisemään koulupudokkuutta sekä lisäämään nuorten opiskelumotivaatiota. Useimmilla Jopo-oppilailla sosiaaliset ja koulunkäyntiin liittyvät ongelmat ovat kasaantuneet sekä he ovat vaarassa jäädä ilman peruskoulun päättötodistusta. (Manninen & Luukannel 2008, 22.) Joustavassa perusopetuksessa nuoret saavat opiskella peruskoulun viimeiset vuodet työpainotteisessa pienryhmässä, jossa opettaja ja nuoriso-ohjaaja toimivat työparina.

Koulupudokkuus on laaja käsite ja monissa tilanteissa sitä käytetään hieman eri merkityksissä. Tässä opinnäytetyössä tarkoitan koulupudokkailla niitä nuoria, jotka jäävät vaille peruskoulun päättötodistusta, eivät aloita toisen asteen koulutusta tai jättävät sen kesken, eli jäävät ilman toisen asteen tutkintoa. (Numminen & Ouakrim-Soivio 2009, 12.)

Kauhajoella joustava perusopetus on aloitettu syksyllä 2006. Jopo-opetus on jatkunut Kauhajoella nyt siis kuuden lukuvuoden ajan, joten on korkea aika tutkia sen vaikutuksia. Opinnäytetyöni tavoitteena on pyrkiä selvittämään, millainen vaikutus joustavalla perusopetuksella on ollut Jopo -ryhmässä opiskelleisiin nuoriin ja heidän elämäänsä. Pyrin selvittämään, onko opiskelu Jopo-luokalla vaikuttanut esimerkiksi nuorten koulumenestykseen, opiskelumotivaatioon tai jatko-opiskelusuunnitelmien selkeytymiseen.

Aihe on itselleni läheinen, koska olen toiminut joustavan perusopetuksen ohjaajana kahden vuoden ajan. Minulla on siis ennestään paljon tietoa joustavasta perusopetuksesta, sekä kokemusta siitä, miten Jopo käytännössä toimii. Toisaalta aikaisempi tietoni aiheesta on helpottanut tutkimuksen tekemistä ja varsinkin opinnäytetyön teoriaosuuden kokoamista, mutta toisaalta taas aiheesta on hankala kirjoittaa täysin objektiivisesti, tuomatta liikaa esille omia mielipiteitä.

Suuri enemmistö koululaisista voi hyvin, mutta lasten ja nuorten mielenterveyskoulun- ja päihdeongelmat ovat lisääntyneet. Kouluiässä alkava syrjäytyminen

näky useimmiten ensimmäisenä erilaisina sopeutumisongelmina sekä poissaoloina koulusta. (Pesonen 2006, 79.)

Joka vuosi noin 160 nuorta jää ilman peruskoulun päättötodistusta, noin 1000 nuorta ei hakeudu toisen asteen koulutukseen lainkaan ja yli 4000 nuorta jättää toisen asteen koulutuksen aloittamatta (Numminen & Ouakrim-Soivio 2009, 13). Koulutuksen ja työelämän ulkopuolelle jääminen ei kuitenkaan kosketa vain sitä nuorta, jonka elämä jostain syystä ajautuu raiteiltaan, vaan sillä on myös erittäin suuri merkitys kansantaloudelle. Verotulojen menetyksen lisäksi nuorten syrjäytyminen vaikuttaa niin työurien pituuteen kuin työvoiman saatavuuteenkin. Joustava perusopetus on yksi keino, jonka avulla syrjäytymisvaarassa olevat nuoret pyritään tavoittamaan ajoissa ja ehkäisemään koulupudokkuutta sekä nuorten syrjäytymistä.

Joustavasta perusopetuksesta ei ole vielä saatavilla kovinkaan paljoa tutkimustuloksia tai kirjallisuutta. Tukeudun opinnäytetyöni teoriaosuudessa ja käsitteiden määrittelyssä paljon Opetusministeriön julkaisemaan teokseen, Joustava perusopetus, Jopo-toiminnan aloittaminen ja vakiinnuttaminen (2009). Opinnäytetyön tutkimusaineiston olen kerännyt webropol – ohjelmalla laatimani kyselylomakkeen avulla. Opinnäytetyön tutkimukseen osallistuneiden nuorten kokemukset joustavasta perusopetuksesta Kauhajoen yhteiskoululla olivat pääasiassa hyviä. Monet nuoret ovat kokeneet Jopo-luokalla opiskelun vaikuttaneen positiivisesti heidän elämäänsä.

1 NUORUUS OSANA ELÄMÄNKAARTA

Olen työskennellyt usean vuoden ajan peruskoulunsa päättävien nuorten parissa. Olen oman työni kautta huomannut, että peruskoulun yhdeksännen luokan kevät ja siihen liittyvä yhteishaku voi olla todella stressaavaa aikaa nuorelle. Nuoruuteen kuuluu ilman yhteishakuakin paljon paineita ja nuorten mieltä askarruttavia asioita. Pitäisi pystyä luomaan kuva omasta identiteetistään, irtautumaan kodista ja vanhemmista sekä mietittävä mikä minusta tulisi isona.

Nuoruutta sanotaan usein uudeksi tai toiseksi mahdollisuudeksi. Nuori pystyy paikkaamaan mahdollisia lapsuuden kolhuja ja häiriöitä sekä saavuttamaan uudenlaisen psyykkisen eheyden. (Vilkko-Riihelä & Laine 2008, 113.) Koululla voi olla suuri merkitys nuoren psyykkiseen eheytymiseen. Joillekin nuorille koulu saattaa olla ainoa paikka, jossa edes joku välittää heistä ja on kiinnostunut heidän elämästään. Koulun aikuisten ja nuorten jokapäiväisellä kohtaamisella on suuri merkitys nuoren elämään. Esimerkiksi opettajan antamalla palautteella on tärkeä merkitys nuoren itsetunnon muodostumiselle ja siksi ei olekaan aivan sama, miten palautetta annetaan. Opettajilta vaaditaan nykyäänä paljon aiempaa enemmän taitoa oppilaiden yksilölliseen huomioimiseen sekä vuorovaikutusosaamista. (Pesonen 2006, 83.)

Erikssonin elämänkaariteorian mukaan ihmisellä on elämänsä aikana kahdeksan kehityskriisiä, joiden aikana hän joutuu ratkaisemaan kehitystehtäviä. Juuttuminen johonkin kriisiin tai ratkaisun epäonnistuminen vaikuttaa haitallisesti ihmisen myöhempään kehitykseen. (Himberg ym. 2000, 24-25.)

Nuoruuden kehitystehtäviä ovat oman ruumiin hyväksyntä, kypsä suhde molempiin sukupuoliin, oman sukupuolen mukainen rooli, tunne-elämän itsenäisyys, valmius perheen perustamiseen sekä moraali, arvomaailma ja sosiaalinen vastuu. (Vilkko-Riihelä & Laine 2008, 100.) Toisaalta murrosikäiset nuoret ovat kuitenkin vasta lapsia ja jokainen ratkaisee nämä kehitystehtävät omaan tahtiinsa.

Kehitystehtävien onnistunut ratkaisu lisää yksilön itseluottamusta ja yrittämisen halua. Kaikki kuitenkin ratkaisevat kehitystehtävät omalla tavallaan edellytystensä

ja ympäristön antamien mahdollisuuksien mukaan. Jos jokin kehitystehtävä jää nuoruudessa ratkaisematta kohtaa ihminen sen myöhemmin elämässään. (Himberg ym. 2000, 24-25.)

Muuttuva hormonitoiminta aiheuttaa nuorelle kehon muutoksia, jotka kietoutuvat kiinteästi psyykkisiin muutoksiin. Kokemus omasta kehosta vaikuttaa koko identiteetin kehittymiseen. Murrosiän fyysinen kasvu ja kehitys on yksilöllistä. Ulkonäköä arvostellaan nuorten keskuudessa usein ja se aiheuttaa monenlaisia paineita. Keho ja seksuaalisuus ovat nuorelle samaan aikaan sekä ongelma että psyykkinen voimavara. Keholtaan varhaiskypsältä nuorelta esimerkiksi odotetaan usein aikuisen sosiaalista kypsyyttä, vastuuta ja yhteiskunnallisten velvoitteiden täyttämistä, vaikka hän psyykkiseltä kehitykseltään olisi vielä lapsen tasolla. (Vilkko-Riihelä & Laine 2008, 104-105.)

Nuoren sosiaalinen kehitys voidaan jakaa kolmeen vaiheeseen. Ensimmäinen vaihe on ihmissuhdekriisi (12-16 v.), toinen identiteetikriisi (16-19v.) ja kolmas ideologinen kriisi (19-25v.). Ihmissuhdekriisissä nuori kapinoo vanhempiaan ja muita auktoriteetteja vastaan, etsii erillisyyttä vanhemmistaan sekä opettelee selviytymään elämässään itsenäisemmin. Nuoren sosiaalisen kehityksen toinen vaihe on voimakasta identiteetin rakentamisen aikaa, jolloin nuorelle muodostuu suhteellisen selkeä, pysyvä ja yksilöllinen minäkäsitys. Kolmannessa vaiheessa eli ideologisen kriisin aikaan nuoren identiteetti vakiintuu. (Nummiranta ym. 2009, 77-80.) Siirtymävaihe peruskoulusta toiselle asteelle osuu juuri samaan aikaan nuoren ihmissuhde- ja identiteetikriisin kanssa. Murrosiän aiheuttamien paineiden lisäksi harvalla nuorella on peruskoulun päättyessä kirkkaana selvillä se mitä haluaa isona tehdä.

Koulu on yksi tärkeimmistä sosiaalistajista ja koulusta saaduilla kokemuksilla on suuri merkitys lasten ja nuorten kehitykselle. Koulusta saadut kokemukset itsestä ja omasta osallisuudesta vaikuttavat nuoren käsityksiin ja asenteeseen niin työstä kuin yhteisön jäsenenä toimimisesta. Koululla onkin suuri merkitys lasten ja nuorten kasvatuksessa ja siksi koulumaailmassa olisikin huomioitava oppilaiden yksilölliset tarpeet. Koulun yhtenä tehtävänä on edistää oppilaslähtöisyyttä. Lapsia ja nuoria tulisi koulussa rohkaista itsenäiseen vaikuttamiseen heidän omaa elämäänsä koskevissa asioissa. (Pesonen 2006, 81.)

2 JOPO – UUDENLAINEN TOIMINTAMALLI PERUSOPETUKSESSA

2.1 Joustava perusopetus

Jokainen Suomessa vakinaisesti asuva lapsi on oppivelvollinen eli velvollinen suorittamaan perusopetuksen oppimäärän. Perusopetus on yleissivistävää opetusta, joka aloitetaan sinä vuonna, jolloin lapsi täyttää seitsemän vuotta. Oppivelvollisuus päättyy, kun perusopetuksen oppimäärä on suoritettu tai kun oppivelvollisuuden alkamisesta on kulunut 10 vuotta. Kunta on velvollinen järjestämään perusopetusta kaikille alueensa oppivelvollisuusikäisille lapsille. (Perusopetuksella rakennetaan koulutuksellista tasa-arvoa ja perusturvaa. [viitattu 22.10.2012.])

Jopustava perusopetus eli Jopo on opetusministeriön vuonna 2006 käynnistämä hanke, jonka avulla on pyritty koulupudokkaiden aktivointiin tähtäävän toiminnan kehittämiseen perusopetuksessa sekä toisen asteen nivelvaiheessa. Jopo-hanke kuuluu opetusministeriön vuonna 2006 käynnistämään toimenpidekokonaisuuteen kouluhyvinvoinnin kehittämiseksi. Kouluhyvinvoinnin kehittämiseen on kuulunut joustavan perusopetuksen lisäksi muun muassa oppilashuollon palvelurakenteen kehittäminen. (Kouluhyvinvoinnin... [viitattu 23.8.2012.])

Opetusministeriö on myöntänyt Jopo-hankkeeseen mukaan lähteneille kunnille määrärahaa joustavan perusopetuksen kehittämiseen ja toimintamallin vakiinnuttamiseen. Vuonna 2011 yhteensä 84 kuntaa järjesti joustavaa perusopetusta ja näissä Jopo-ryhmissä opiskeli yhteensä lähes 1500 oppilasta. Kunnat saavat jokaisesta Jopo-oppilaasta yli 3000 € ylimääräistä valtionavustusta. Yhteensä valtion budjetissa on 6 miljoonaa euroa joustavan perusopetuksen toimeenpanoon, mikä muodostaa kehyksen toiminnalle. (Pihkala, 2012.)

Kohderyhmänä joustavassa perusopetuksessa ovat ensisijaisesti peruskoulun yläluokkien oppilaat, joilla sosiaaliset ja koulunkäyntiin liittyvät ongelmat ovat kasaantuneet. Useinkaan syynä nuoren koulunkäynnin ongelmiin ei ole oppimisvaikeudet vaan lähinnä sosiaaliset syyt sekä perhetaustaan liittyvät

ongelmat. Jopossa keskitytään opetustyön lisäksi nuorten sosiaalisiin ongelmiin, minkä avulla luodaan edellytyksiä opiskelulle ja nuoren tulevaisuudensuunnitelmien hahmottumiselle. (Manninen & Luukannel 2008, 22.)

Tällä hetkellä noudatettava perusopetuslaki on tullut voimaan jo 21.8.1998. Lakiin on kuitenkin tehty lisäyksiä ja muutoksia, joista yksi on vuonna 2009 voimaan astunut pykälä koskien muuta opetusta ja toimintaa. Lain mukaan kunta voi järjestää perusopetuksen 7–9 vuosiluokkien yhteydessä annettavaa joustavan perusopetuksen toimintaa.

Kunta voi järjestää perusopetukseen valmistavaa opetusta, lisäopetusta ja kunnan päättämässä laajuudessa perusopetuksen 7–9 vuosiluokkien yhteydessä annettavaa joustavan perusopetuksen toimintaa. Kunta päättää perusopetuksen järjestämisestä muille kuin oppivelvollisille.

Joustavan perusopetuksen toiminnan järjestämisestä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. (L 29.12.2009/1707, 5 §.)

Perusopetusasetuksen 9 § mukaan määritellään joustavan perusopetuksen toiminnan tavoitteet ja sisältö sekä oppilaan ottaminen joustavan perusopetuksen toimintaan seuraavasti:

Joustavan perusopetuksen toiminnan tavoitteena on vähentää perusopetuksen keskeyttämistä ja ehkäistä syrjäytymistä.

Joustavan perusopetuksen toiminnalla tarkoitetaan perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaan järjestettävää opetusta ja oppimisen ja kasvun tukea. Opetus järjestetään pienryhmämuotoisesti koulussa, työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä moniammatillista yhteistyötä sekä tuki- ja neuvontapalveluita käyttäen. (A 29.12.2009/1768, 9a §.)

Joustavan perusopetuksen toimintaan voidaan ottaa perusopetuksen 7–9 vuosiluokkien oppilas. Poikkeuksellisesti joustavan perusopetuksen toimintaan voidaan ottaa myös perusopetuslain 17 §:n 2 momentissa säädettyä erityisopetusta saava oppilas, mikäli oppilas kykenee noudattamaan joustavan perusopetuksen toiminnassa käytettävää opetussuunnitelmaa ja järjestelyä voidaan kokonaisuutena pitää oppilaan edun mukaisena.

Oppilas valitaan joustavan perusopetuksen toimintaan oppilaan tai hänen huoltajiensa tekemän hakemuksen perusteella. Opetuksen järjestäjä päättää oppilasvalinnan perusteista ja valintamenettelystä.

Otettaessa oppilaita joustavan perusopetuksen toimintaan heihin on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita. (A 29.12.2009/1768, 9b §.)

Joustavan perusopetuksen järjestäminen on siis kunnille vapaaehtoista. Perusopetusasetuksessa moniammatillisen yhteistyön määritellään kuuluvan joustavaan perusopetukseen (A 29.12.2009/1768, 9a §). On hienoa, että joustava perusopetus mainitaan perusopetuslaissa, mutta koska joustavan perusopetuksen järjestäminen on kunnille vapaaehtoista, ei sen toteuttamista valvota mitenkään.

2.2 Joustavan perusopetuksen tavoitteet ja toimintamuodot

Joustavan perusopetuksen, eli Jopon tarkoituksena on tukea nuoria saamaan peruskoulu päätökseen ja ehkäistä koulutuksesta pois jäämistä eli koulupudokkuutta peruskoulun jälkeen. Opetuksessa käytetään normaalista opetuksesta poikkeavia toimintamalleja ja opetusta pyritään soveltamaan niin, että se vastaisi oppilaiden yksilöllisiin tarpeisiin. Jopon toiminta on moniammatillista ja yhteistyötä tehdään eri organisaatioiden, kuten kuntien nuoris- ja sosiaalitoimien kanssa. Opetus kuitenkin toteutetaan perusopetuksen opetussuunnitelman mukaisesti. (Koulupudokkaiden aktivointi [viitattu 18.8.2012].)

Koulujen kannalta joustavan perusopetuksen tavoitteena on kehittää opetusmuotoja niin, että koulut pystyisivät paremmin kohtaamaan koulunkäyntiin motivoitumattomat, haasteellisetkin nuoret. Opettajien työn kannalta yhtenä tärkeänä tavoitteena on korostaa opettajien osallistumista moniammatilliseen yhteistyöhön oppilaiden tukemisessa. Kuntien tavoitteena taas on joustavan perusopetuksen kautta muun muassa ehkäistä nuorten syrjäytymistä ja sitä kautta sosiaalihuollon kustannusten kasvua. (Numminen & Ouakrim-Soivio 2009, 16.)

Pääasiassa Jopo-opetus toteutetaan koulussa normaalina lähiopetuksena, mutta sen lisäksi nuorten koulumotivaatiota pyritään tukemaan muun muassa työjaksojen, erilaisten leirikoulujen, työpaikkakäyntien ja koulutuskokeilujen avulla.

Työpaikkaopiskelujaksot voivat oppilaasta riippuen kestää 4-6 viikkoa ja jaksoja voi parin vuoden aikana olla jopa 8-10. Työjaksojen aikana on kuitenkin myös päiviä, jolloin nuoret ovat koulussa. Joustavassa perusopetuksessa oppilaat siis opiskelevat kaikki samat asiat, kun mitä opiskellaan muissakin opetusryhmissä, mutta Jopossa asiat tehdään vain hieman eri tavalla. (Numminen & Ouakrim-Soivio 2009, 18–19.)

Opetusympäristöt poikkeavat joustavassa perusopetuksessa normaalista luokamuotoisesta opetuksesta. Työjaksojen lisäksi opetus liitetään leirikouluihin ja erilaisiin tutustumiskäynteihin esimerkiksi alueen yrityksissä. Jopon yhtenä tavoitteena onkin kehittää erilaisia oppimisympäristöjä, joissa oppiminen on oppilaalle merkityksellistä sekä tukee hänen opiskelumotivaatiota. Parhaimmillaan oppilas itse vaikuttaa oppimisympäristöjen valintaan sekä opiskelun suunnitteluun yhdessä opettajan ja ohjaajan kanssa. (Numminen & Ouakrim-Soivio 2009, 27.)

Joustavassa perusopetuksessa ryhmän opetuksesta sekä muusta toiminnasta vastaa tiimi, johon kuuluu koulun rehtorin ja Jopo-ryhmän opettajan lisäksi ohjaaja. Opettaja ja ohjaaja toimivat Jopo-ryhmässä tasavertaisena työparina. Opettaja on vastuussa opetussisältöjen sekä tuntien suunnittelusta ja arvioinnista, kun taas ohjaaja keskittyy enemmän nuorten elämänhallinnan tukemiseen. Useimmiten opettajan työparina toimii nuorisotyöntekijä, mutta joissain kunnissa ohjaajana toimii myös sosiaalityöntekijä. Ohjaajan rooliin Jopo-ryhmässä kuuluu erityisesti nuorten sosiaalisen kasvun tukeminen, sekä perheiden ja nuoren muiden tukiverkostojen kanssa tehtävä yhteistyö. Nuorisotyöntekijällä on myös suuri rooli nuorten työpaikkajaksojen ohjaamisessa sekä toimivan työpaikkaverkoston kehittämisessä. (Numminen & Ouakrim-Soivio 2009, 19.)

Jopo-ohjaaja auttaa nuorta muun muassa etsimään häntä kiinnostavaan alaan liittyviä työpaikkoja, joissa nuori voi työjaksoilla kokeilla ammattia käytännössä. Työjaksoilla nuorelle nimetään työpaikalta oma työpaikkaohjaaja, joka huolehtii nuoren ohjaamisesta oman työnsä ohessa sekä vastaa nuoren arvioinnista. Jopo-ohjaaja käy säännöllisesti tapaamassa nuoria työjaksojen aikana sekä osallistuu yhteiseen arviointikeskusteluun työpaikkaohjaajan ja nuoren kanssa aina työjakson päättyessä. Lisäksi luokan opettaja laatii työjaksoille oppimistehtäviä, jotka vaikuttavat työjakson arviointiin. (Numminen & Ouakrim-Soivio 2009, 17–18.)

Jokaiselle Jopon oppilaalle laaditaan oma oppimissuunnitelma, jonka mukaan opetuksessa edetään. Suunnitelmaa tarkistetaan ja korjataan tarvittaessa sekä arvioidaan yhdessä oppilaan ja tämän vanhempien kanssa. Suunnitelmaan kirjataan myös lukuainetavoitteiden lisäksi oppilasta kiinnostavia aloja, joiden pohjalta pyritään toteuttamaan työjaksoja sekä mahdollisia koulutuskokeiluja. Oppimissuunnitelman läpi käyminen auttaa nuorta hahmottamaan ne asiat, joissa hän on edistynyt ja ne, joiden eteen hänen tulee vielä tehdä töitä. Yksilöllisesti räätälöidyn, jokaisen oppilaan omiin tarpeisiin laaditun oppimissuunnitelman avulla oppilasta pyritään ohjaamaan vastuunottoon omasta opiskelusta. (Numminen & Ouakrim-Soivio 2009, 46.)

Yksilöllinen oppilaanohjaus on tärkeä osa joustavaa perusopetusta. Sen avulla pyritään varmistamaan nuorten jatko-opiskelupaikka peruskoulun jälkeen. Jopossa nuorta ammatinvalinnassa auttaa oppilaanohjaajan lisäksi Jopo-ohjaaja sekä ryhmän opettaja. Yksilöllisin järjestelyin pyritään takaamaan se, että nuorella on peruskoulun päättyessä jatkosuunnitelmia. Jopossa nuori "saatellaan" toisen asteen opintojen alkuun ja seurataan nuoren tilannetta uudessa koulussa. (Numminen & Ouakrim-Soivio 2009, 19.)

2.3 Aiemmat tutkimukset joustavasta perusopetuksesta

Joustavasta perusopetuksesta löytyy vielä melko vähän tutkimustuloksia, mikä on ymmärrettävää koska toimintamuoto on suhteellisen uusi perusopetuksessa. Opetusministeriö on valtakunnallisesti arvioinut joustavan perusopetuksen vaikuttavuutta vuonna 2008 sekä muutaman kunnan Jopo-toimintaa on tutkittu paikallisesti lähinnä opinnäytetöiden muodossa.

Tiia Kultanen tutki Humanistisen ammattikorkeakoulun opinnäytetyössään Saarijärven Keskuskoulun Jopo-opetuksen vaikutusta oppilaiden koulumotivaatioon. Kultanen toteutti tutkimuksen pääasiassa kahden kyselylomakkeen avulla. Ensimmäisen lomakkeen Jopo-oppilaat täyttivät ennen lukuvuoden alkua ja toisen lomakkeen he täyttivät lukuvuoden aikana, ensimmäisen harjoittelujakson jälkeen. (Kultanen 2011, 33.) Tutkimuksessa vertailtiin ensimmäisen ja toisen kyselylomakkeen tulosten välisiä eroja ja

tutkimuksen avulla selvisi, että oppilaiden opiskelumotivaatio oli selvästi noussut Jopo-opiskelun aikana (Kultanen 2011, 67).

Jopo-hankkeen alusta alkaen toimintaan on liitetty kehittävä arviointi. Vuonna 2008 opetusministeriö julkaisi arviointiraportin joustavan perusopetuksen vaikuttavuudesta. Arviointia on siis tehty joustavan perusopetuksen hankkeen aikana, mutta tutkimustuloksia siitä, miten joustavaa perusopetusta on toteutettu sen jälkeen kun kunnat ovat vakinaistaneet toiminnan, ei vielä ole olemassa. Opetusministeriön julkaisemassa arviointiraportissa seurattiin Jopo-hankkeen toteutusta ja arvioitiin sen vaikuttavuutta lukuvuoden 2007–2008 aikana. Jopo-toiminnan vaikuttavuutta arvioitiin koulujen ja kuntien itsearviointien, oppilaskohtaisten seuranta-aineistojen sekä oppilaiden ja huoltajien palautekyselyjen avulla. (Numminen & Ouakrim-Soivio. 2009, 14.)

Arviointiraportin (2008) mukaan joustava perusopetus oli onnistunut tavoitteissaan hyvin. Jopo-hankkeen vaikuttavuutta arvioitiin valtakunnallisesti 624 oppilaan tilanteissa tapahtuneiden muutosten kautta lukuvuoden aikana. Joustavaan perusopetukseen osallistuneet oppilaat olivat pääsääntöisesti menestyneet paremmin niin sosiaalisissa suhteissa kuin opinnoissaankin ja oppilaiden poissaolot koulusta olivat vähentyneet. Oppilaiden opiskelumotivaatio sekä opiskelutaidot olivat myös vahvistuneet useimpien oppilaiden kohdalla. Toiminnan onnistumisesta kertoo myös Jopo-oppilaiden haastattelut, sillä he olivat pääsääntöisesti kokeneet pääsyn Jopo-luokalle itselleen erittäin tärkeäksi. Eräskin nuori oli arvioinut oman tilanteensa olevan ”sysimusta” ellei hän olisi päässyt Jopoon. (Manninen. & Luukannel. 2008, 72.) Lisäksi lukuvuoden 2007–2008 jälkeinen koulupudokkaiden määrä, joilla tässä tarkoitetaan ilman perusopetuksen päättötodistusta jääneitä, oli pienin yhdeksän vuoden tarkastelujaksolla (Numminen & Ouakrim-Soivio. 2009, 14).

Opetusneuvos Jussi Pihkalalta saamani tiedon mukaan joustavasta perusopetuksesta ollaan vielä tämän syksyn aikana ostamassa Helsingin yliopistolta kaksi vuotta kestävä tutkimus. Opetusministeriö haluaa tutkimuksen avulla tietoa muun muassa joustavan perusopetuksen toteuttamisen erilaisista malleista kentältä. Tutkimuksen toteuttaa professori Markku Jahnukainen. (Pihkala, J. 2012.)

3 JOUSTAVA PERUSOPETUS KAUHAJOELLA

Kauhajoen Yhteiskoulu on lähtenyt Jopo-hankkeen niin sanottuun ensimmäiseen aaltoon mukaan vuonna 2006 yhdessä 26 muun kunnan kanssa ja on siten ollut kehittämässä Jopo-opetusta hankkeen alusta lähtien. Hankkeen päätyttyä vuonna 2008 Jopo-opetus on vakiintunut yhdeksi Kauhajoen yhteiskoulun opetusryhmäksi. (JOPO, Kauhajoen yhteiskoulu [viitattu 18.8.2012].)

Jopo-toimintaa toteutetaan enintään kymmenen oppilaan pienryhmässä, jossa opettaja ja ohjaaja työskentelevät työparina. Työparityöskentelyn tarkoituksena on taata nuorelle kokonaisvaltainen tuki. Opettajan ja nuoriso-ohjaajan lisäksi luokassa työskentelee tarvittaessa myös koulunkäyntiohjaaja. Pääasiassa Jopo-luokalla opiskelevat oppilaat ovat yhteiskoulun 8-9-luokkien oppilaita. Olennaista Jopo-opiskelussa on se, että oppiminen viedään ulos luokahuoneesta ympäröivään yhteiskuntaan työpaikkaopiskelun, tutustumiskäyntien, retkien ja leirien muodossa. Pulpetin takana istumiselta ei kuitenkaan voi kokonaan välttyä. Lähiopetusjaksot ovat perinteistä koulunkäyntiä, tosin vaihtelevin työmuodoin. Ryhmässä noudatetaan Kauhajoen kaupungin yleistä opetussuunnitelmaa. (Tervetuloa Jopoon.)

Nuoriso-ohjaajan työtehtäviin Jopo-luokalla kuuluvat muun muassa nuoren opintojen edistymisen seuranta ja työpaikkaopiskeluun liittyvien asioiden hoitaminen. Nuoriso-ohjaaja käy nuoren kanssa läpi elämänhallintaan, itsenäistymiseen ja tulevaisuuteen liittyviä asioita. Nuoriso-ohjaaja myös pitää yhteyttä nuoren huoltajiin sekä tekee oppilashuollollista ja moniammatillista yhteistyötä muun muassa nuorisotoimen ja tarvittaessa myös sosiaalitoimen kanssa. Nuoriso-ohjaajan työkenttään kuuluvat myös leirit, retket sekä muut toiminnalliset oppimisympäristöt. (Tervetuloa Jopoon.)

Kauhajoen yhteiskoulun oppilaille ja huoltajille järjestetään 8. ja 9. luokan aikana tiedotusta Jopo-opiskelusta muun muassa valinnaisaineiden tiedotuksen yhteydessä. Joustavasta perusopetuksesta kiinnostuneille oppilaille ja huoltajille jaetaan esite, jossa kerrotaan tarkemmin oppilasvalinnan kulusta ja kriteereistä.

(JOPO, Kauhajoen yhteiskoulu.) Jopo-opettaja ja nuoriso-ohjaaja haastattelevat nuoren ja hänen huoltajansa aina ennen valintaa. Haastattelulla pyritään kartoittamaan nuoren omaa innostusta ja halua tehdä asioita toisin, mikä on erittäin tärkeää Jopo-opiskelussa. (Tervetuloa Jopoon.)

Uudet oppilaat ryhmään valitaan aina keväällä ja opiskelu Jopo-ryhmässä alkaa seuraavana syksynä. Oppilashuoltoryhmä valitsee oppilaat Jopo-luokalle. Koulun muilla opettajilla on mahdollisuus ehdottaa oppilaita, jotka heidän mielestään voisivat hyötyä Jopo-opetuksesta. Myös oppilas itse tai huoltaja voivat käynnistää hakuprosessin. Lopullista oppilasvalintaa anoo kuitenkin aina oppilaan huoltaja virallisella hakulomakkeella. Virallisen päätöksen oppilaan siirrosta joustavaan perusopetukseen tekee sivistysjohtaja. (JOPO, Kauhajoen yhteiskoulu.)

Kauhajoella Jopo-ryhmän oppilasvalinnan perusteena käytetään seuraavia kriteereitä; Oppilas on vaarassa jäädä vaille perusopetuksen päättötodistusta, oppilaalla on heikentynyt koulumenestys tai – motivaatio tai vanhempien kyky on heikentynyt nuoren opintojen tukemisessa. Jopo-ryhmään valittavilla oppilailla tulee kuitenkin olla riittävä motivaatio saada päättötodistus, valmiudet toimia ryhmässä, halu käytännön työskentelyyn sekä ennen kaikkea oma halu siirtyä joustavaan perusopetukseen. (JOPO, Kauhajoen yhteiskoulu.)

Jokaiselle Jopo-oppilaalle laaditaan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma (HOPS) tai henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS), mikäli nuori opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan. Henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laativat yhdessä opettaja, nuori ja hänen huoltajansa. Suunnitelman avulla nuori voi itse vaikuttaa opiskeluunsa. Suunnitelmaan kirjataan esimerkiksi millaisia toiveita ja odotuksia nuorella on työpaikkaopiskelun suhteen sekä mitkä ovat nuoren vahvuudet ja mahdollinen tuen tarve eri oppiaineissa. (Tervetuloa Jopoon.)

Jopo-opetuksen lukuvuosi sisältää lähiopetuksen lisäksi kolme työpaikkaopiskelujaksoa, 1 – 2 leiriä sekä retkiä ja tutustumiskäyntejä. Viikoittainen työaika lähiopetusjaksoilla on 30 tuntia. Valinnaisaineet joustavan perusopetuksen oppilaat suorittavat yhteiskoulun valinnaisaineryhmissä. Koska oppilaille tulee jonkin verran poissaoloja valinnaisaineista mm. työpaikkaopiskelun

ja leirien johdosta, valinnaisaineen opettaja arvioi oppilaan suorituksen aina niiltä osin, kun oppilas on osallistunut valinnaisaineen opetukseen. Työpaikkaopiskelu voidaan integroida myös valinnaisaineeseen siten, että osa valinnaisainenumerosta voidaan antaa työpaikkasuorituksen perusteella. (Tervetuloa Jopoon.)

Jos oppilas on esimerkiksi kiinnostunut metallitöistä ja on valinnut metallityön valinnaisaineekseen, voi hän suorittaa myös Jopo-opiskeluun kuuluvan työpaikkaopiskelunsa jossain paikallisessa metallialan yrityksessä. Valinnaisaineen arvioinnissa voidaan siis ottaa huomioon myös työpaikkaopiskelu ja oppilaan siellä oppimat asiat, valinnaisaineen varsinaisten tuntien lisäksi.

Työpaikkaopiskelujaksoja on lukuvuoden aikana kolme ja jokainen jakso kestää kolme viikkoa. Työpaikoilla Jopo-oppilaat ovat kolme päivää viikosta ja koulussa kaksi päivää. Päivittäinen työaika työjaksojen aikana on kuusi tuntia. Työjaksolle nuori saa mukaansa myös työpaikkatehtäviä, jotka liittyvät oppiaineisiin tai kyseiseen työpaikkaan/-alaan. (Tervetuloa Jopoon.)

Parhaimmillaan työjaksot siis tukevat nuoren jatko-opintosuunnitelmia. Työpaikat valitaan yleensä siten, että työpaikkaopiskelusta olisi hyötyä nuoren koulutyön kannalta tai että se auttaisi mahdollisesti selkeyttämään nuoren uravalintaa. Nuoriso-ohjaaja keskustelee työpaikan valinnasta nuoren kanssa etukäteen ja tarvittaessa avustaa myös paikan etsinnässä. Työpaikkaopiskelusta tehdään aina kirjallinen sopimus työnantajan kanssa. Työpaikalla nuorelle nimetään myös oma työpaikkaohjaaja. Työjakson viimeisellä viikolla pidetään arviointikeskustelu, johon osallistuu myös nuoriso-ohjaaja tai Jopo-opettaja. Arviointikeskustelussa työnantaja täyttää todistuksen, jonka nuori saa päättötodistuksen liitteeksi päättäessään peruskoulun. (Tervetuloa Jopoon.)

4 NUOREN SIIRTYMINEN PERUSOPETUKSESTA TOISELLE ASTEELLE

4.1 Toisen asteen nivelvaiheen riskit ja niiden ennakointi

Vaikka Suomalainen peruskoulujärjestelmä on kansainvälisestikin todella arvostettu, löytyy siitä myös kehitettävää. Kehittämistarpeet liittyvät erityisesti peruskoulun viimeisiin luokkiin sekä toisen asteen koulutuksen nivelvaiheeseen. (Numminen & Ouakrim-Soivio 2009, 12.)

Nivelvaihe toiselle asteelle eli oppilaan siirtyminen perusopetuksesta toisen asteen koulutukseen on pitkä prosessi, missä nuori tarvitsee paljon tukea ja ohjausta. Murrosikään kuuluvien mullistusten lisäksi nuoren olisi peruskoulun viimeisellä luokalla päätettävä millaisiin ammatinvalinta- ja koulutusratkaisuihin hän päätyy. Joillain nuorilla on jo tässä vaiheessa hyvinkin selkeät suunnitelmat tulevaisuuden suhteen, mutta toiset pohdiskelevat ja harkitsevat sopivia koulutusvaihtoehtoja vielä yhteishaun viime metreillä, eikä voida olettaa, että nuori tekisi heti oikean ratkaisun, vaan joskus koulupaikkaa joutuu vaihtamaan useamman kerran, ennen kuin oma ala löytyy. (Numminen & Ouakrim-Soivio 2009, 71–72.)

Perusopetuksen yläluokilla oppilaanohjausta annetaan sekä luokkamuotoisena että henkilökohtaisena ohjauksena. Henkilökohtaisen ohjauksen merkitys korostuu peruskoulun viimeisellä luokalla, jolloin oppilaat tekevät päätöksen jatko-opiskelupaikasta ja osallistuvat yhteishakuun. Oppilaanohjaukseen kuuluvat henkilökohtaiseen kasvuun, opiskelutaitoihin ja ammatillisen suuntautumisen löytämiseen liittyvät aiheet. Keskeisiä sisältöjä oppilaanohjauksessa ovat tiedot työelämästä, ammateista ja eri koulutusmahdollisuuksista. Osa peruskoulun yläluokilla annettavasta opetuksesta on valinnaisaineita, mitkä antavat osaltaan oppilaille mahdollisuuden pohtia suuntautumistaan peruskoulun jälkeen. Usein myös valinnaisaineiden esittely ja oppilaiden ohjaus valinnaisaineiden valitsemisessa kuuluu opinto-ohjaajan työnkuvaan. (Numminen ym. 2002, 75–77.)

Opetushallituksen teettämän selvityksen (2002), mukaan vajaalla puolella Suomen perusopetuksen oppilaitoksista oli tuolloin käytössään koulukuraattoripalveluja ja vielä harvemmallalla oli tarjota oppilaille mahdollisuus koulupsykologin palveluihin. Samaisessa selvityksessä kävi myös ilmi, että opinto-ohjaajat ovat usein ylikuormitettuja, saati jos he joutuvat hoitamaan vielä kuraattorille kuuluvia tehtäviä. Kun yhdellä opinto-ohjaajalla on yli 300 ohjattavaa, hän ei millään pysty tarjoamaan jokaiselle oppilaalle riittävästi henkilökohtaista ohjausta. Selvityksen mukaan tällaisia oppilaitoksia oli peruskouluista noin viidesosa ja ammatillisista oppilaitoksista jopa runsas kolmannes. (Lasten ja nuorten syrjäytymisen... [Viitattu 1.4.2012.], 24–25.)

Opetushallituksen teettämässä tutkimuksessa on selvinnyt, että erityisen suuri riski koulutuksen ulkopuolelle jäämiseen on silloin, kun nuori on suorittanut perusopetuksen yksilöllistetyn oppimäärän mukaan (Alatupa 2007, 17). Varsinkin erityistä tukea tarvitsevat nuoret ja heidän perheensä saattavat tuntea suurta ahdistusta peruskoulun päättyessä, kun on pohdittava nuoren mahdollisuuksia ja taitoja jatko-opiskeluihin. Jos nuorella on todettu jokin koulunkäyntiä vaikeuttava ongelma tai sairaus, kuten esimerkiksi AD/HD, on koulutusalan ja – paikan valintaan kiinnitettävä paljon huomiota. Nuoren taitoja, halua ja kykyä on arvioitava tarkasti mietittäessä sopivaa alaa, jolloin siirtyminen tutusta perusopetuksesta uuteen kouluun sujuisi mahdollisimman helposti. (Myllykoski ym. 2004, 103.)

Jos erityistä tukea tarvitsevat nuoret saavat tarpeeksi tarvitsemaansa tukea niin opinnoissa kuin aikuistumisessakin, vähentyy yhteiskunnallisen tuen tarve myöhemmin elämässä ja nuoren työelämään sijoittuminen helpottuu. Tärkeintä nivelvaiheessa perusopetuksen ja toisen asteen opintojen välillä on opintoihin valmistautuminen ja tulevien vaikeuksien ennakointi. Kun nuori hahmottaa omat vahvuutensa ja heikkoudet, osaa hän aina tarvittaessa turvautua tukiverkostoonsa ja nuoren itsenäistyminen helpottuu. Tämä sama pätee tietysti myös nuoriin, joilla ei ole erityistarpeita. (Myllykoski ym. 2004, 103–104.)

Koulun puolesta oppilailla on perusopetuslain mukaan oikeus saada maksutta tarvitsemaansa oppilashuoltoa. Oppilashuoltoon kuuluvat kouluterveydenhuolto ja koulunkäynnin tukeminen. Oppilashuollon yksi keskeisimpiä tavoitteita on ehkäistä syrjäytymistä. Oppilashuoltoon sisältyy sekä yksilöllistä että yhteisöllistä tukea.

Hyvään oppilashuoltoon kuuluu oppimisen esteiden ja muiden ongelmien ehkäiseminen ja varhainen tunnistaminen. Useimmissa kouluissa toimii laaja-alainen oppilashuoltoryhmä, jonka tehtäviin kuuluu oppilashuoltotyön kehittäminen ja ratkaisujen etsiminen tukea tarvitsevien oppilaiden auttamiseksi. Oppilashuoltoryhmässä olevat ammattilaiset pohtivat yhdessä, miten nuorta voisi tukea ja millaisten palvelujen piiriin nuori ja hänen perheensä voitaisiin ohjata. (Oppilashuolto ja koulun sosiaalityö. [Viitattu 3.4.2012].)

Kouluterveydenhuolto on muuttunut pelkästä terveydenhoidosta yhä enemmän psykososiaaliseen työhön. Perheiden ongelmat ovat lisääntyneet ja niistä puhutaan nykypäivänä enemmän. Kouluterveydenhuoltoon liittyy myös lastensuojelukysymykset ja siksi kouluissa tulisikin tehdä moniammatillista yhteistyötä eri tahojen kanssa. Sellaiset oppilaat, joilla on suuria oppimisvaikeuksia, kärsivät myös helposti koulu-uupumuksesta. Uupumukseen liittyy usein uniongelmat, jatkuva päänsärky sekä oppilaan itseluottamuksen heikkeneminen. Oppilaista huolehtiminen ja heidän kuulemisensa voivatkin katkaista syrjäytymiskehityksen. Erityisen tuen tarpeessa olevat nuoret ja heidän perheensä tulisi saada riittävän ajoissa heille kuuluvien palvelujen piiriin. (Pesonen 2006, 84-86.)

Nivelvaihe peruskoulusta toiselle asteelle on nuorten syrjäytymisen kannalta erittäin ratkaiseva hetki. Tämän vuoksi nuorten ohjaukseen tulee kiinnittää paljon huomiota. Vastuu nivelvaiheen onnistumisesta kuuluu yhtä lailla molemmille osapuolille, mutta yhteistyö lähettävän ja vastaanottavan koulun välillä ei usein kuitenkaan toimi tarkoituksenmukaisesti. (Lasten ja nuorten syrjäytymisen... [Viitattu 1.4.2012] 15.)

4.2 Koulupudokkuus

Joka vuosi noin 160 nuorta jää ilman peruskoulun päättötodistusta, noin 1000 nuorta ei hakeudu toisen asteen koulutukseen lainkaan ja yli 4000 jättää toisen asteen koulutuksen aloittamatta. Vaikka koulupudokkuus koskeekin vain pientä osaa nuorista, on kysymys yhteiskunnallisesti melko suuresta asiasta, sillä aina osa yhdestä ikäluokasta saattaa jäädä koulupudokkuuden vuoksi pysyvästi pois työelämästä, mikä taas aiheuttaa yhteiskunnalle huomattavan suuria kustannuksia. Nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn tulisi siis puuttua mahdollisimman ajoissa. (Numminen & Ouakrim-Soivio 2009, 12–13.)

Opetusministeriön teettämän Opinto-ohjauksen tila 2002 -arvioinnin mukaan Suomen koulujärjestelmän kriittisimmät kohdat koulupudokkuuden ja syrjäytymisen kannalta ovat; ilman peruskoulun päättötodistusta jääminen, toisen asteen koulutuksen ulkopuolelle jättäytyminen tai toisen asteen koulutuksen keskeyttäminen kokonaan. (Numminen ym. 2002, 275.)

Koulutuksen keskeyttäminen voi johtua useista eri syistä, kuten epäonnistuneesta koulutusvalinnasta, oppimisvaikeuksista tai opiskeluhaluttomuudesta. Usein nuori kuitenkin jossain vaiheessa jatkaa opintojaan jollain toisella koulutuslallalla. Opintonsa kokonaan keskeyttäneiden nuorten todellista määrää on vaikea arvioida, sillä myös ne nuoret määritellään keskeyttäviksi, jotka siirtyvät toiseen oppilaitokseen. Joka tapauksessa ne nuoret, jotka jäävät ilman toisen asteen koulutusta ovat erittäin suuressa vaarassa syrjäytyä työmarkkinoilta, mikä taas voi johtaa muunkinlaiseen syrjäytymiseen. Nykyään työmarkkinoilla ei ole enää samassa määrin työtehtäviä sellaisille henkilöille, jotka eivät ole suorittaneet ammatillista koulutusta, kuin mitä on ollut aiemmin. Työttömyysriski onkin suoraan verrannollinen koulutuksen tasoon. (Lasten ja nuorten syrjäytymisen... [Viitattu 1.4.2012] 16–17.)

Saija Alatuvan toimittamassa teoksessa *Koulu, syrjäytyminen ja sosiaalinen pääoma* (2007) tarkastellaan Opetushallituksen suorittaman tutkimuksen kautta, millaisia ongelmia ilmenee nuoren siirtyessä perusopetuksesta toiselle asteelle sekä vaikuttavatko koulukohtaiset tekijät nuorten syrjäytymisriskin kohoamiseen. Tutkimuksessa selvisi, että noin 6 % peruskoulun päättäneistä nuorista ei saa

toisen asteen opiskelupaikkaa, vaikka he olisivat sitä yhteishaussa hakeneet. Tämän lisäksi kaikki nuoret eivät jostain syystä vastaanota toisen asteen opiskelupaikkaa. Myös osa (2,5 %) toisen asteen koulutukseen valituista nuorista keskeyttää opintonsa melko pian sen aloitettuaan. Kaiken kaikkiaan noin 5 % peruskoulun päättäneistä nuorista ei opiskele seuraavana syksynä. (Alatupa 2007, 14-15.)

5 NUORTEN SYRJÄYTYMINEN

Tällä hetkellä nuorten syrjäytymisestä kuulee puhuttavan lähes päivittäin. Ministerit kiertävät kunnissa puhumassa siitä, kuinka paljon yksi syrjäytynyt nuori tulee yhteiskunnalle maksamaan ja kuinka syrjäytymisen ehkäisyyn tulisi panostaa. Omasta mielestäni nuorten syrjäytymisen ehkäisy alkaa jo äitiysneuvolasta ja perheiden tukemisesta. Mitä pidemmälle jonkin perheen ongelmat ehtivät muodostua, sitä suurempi vaikutus sillä on lapsiin.

Suomessa nuorten syrjäytymistä on tutkittu paljon, mutta mitään yksittäistä selitystekijää sille ei voida osoittaa. Toisaalta syrjäytymiseen voivat vaikuttaa nuoren kasvuolosuhteet ja psykososiaaliset tekijät, kun taas toisaalta siihen voi vaikuttaa sosioekonominen tausta tai kulttuuriset tekijät. (Karppinen & Savioja 2007, 117.)

Opinto-ohjauksen tila 2002 – arviointiin sisältyi opinto-ohjaajille tehty kysely syrjäytymisvaarassa olevien oppilaiden tunnistamisesta ja syrjäytymisen ehkäisystä. Kaikkien kyselyyn vastanneiden opinto-ohjaajien mielestä syrjäytymisvaarassa olevan oppilaan tunnistaa parhaiten epämääräisistä poissaoloista. Myös koulumenestyksen heikkeneminen ja käyttäytymisongelmat nähtiin syrjäytymisvaaran hälytysmerkkeinä. Kaikki opinto-ohjaajat painottivat syrjäytymisen ehkäisyssä moniammatillisen oppilashuoltotyön merkitystä ja henkilökohtaista ohjausta. (Numminen ym. 2002, 277.)

Nuoren syrjäytymisen prosessi siis alkaa usein vaikeuksilla koulussa, kotona tai sosiaalisessa toimintaympäristössä. Vaikeudet koulussa saattavat aiheuttaa alisuoriutumista tai jopa koulun keskeyttämistä. Kun nuori on keskeyttänyt opintonsa, hän harvoin kelpaa työmarkkinoille ja ajautuu helposti työttömäksi. Tälläkin hetkellä yli satatuhatta alle 30-vuotiasta nuorta on työmarkkinoilla, usein työttömänä, pelkän peruskoulun varassa (Alasaari 2012, 10). Pitkäaikainen työttömyys taas voi johtaa työn vieroksuntaan, sosiaaliavustuksilla elämiseen, alkoholisoitumiseen ja kriminalisoitumiseen. Lopulta tilanne saattaa kärjistyä yksilön laitostumiseen ja yhteiskunnasta eristäytymiseen. (Malin 2011. [Viitattu 3.4.2012].)

Olen tavannut henkilöitä ja kuunnellut usean kokemusasiantuntijan kertomuksia siitä, kuinka he ovat nuoruudessa syrjäytyneet ja ajautuneet lain väärälle puolelle. Lähes poikkeuksetta kaikissa näissä elämäntarinoissa on noussut esiin se, kuinka perheissä on tapahtunut jotain jo heidän varhaislapsuutensa aikana tai viimeistään kouluun mentäessä ongelmat ovat alkaneet kasautua. Kaikissa tapauksissa varhainen tuki ja ennaltaehkäisevä työ ovat puuttuneet.

Nuoren syrjäytymisen inhimillisiä seurauksia on vaikea määrällisesti todentaa, mutta syrjäytymisellä on myös suuri merkitys kansantaloudelle. Nuorten syrjäytyminen vaikuttaa merkittävästi työurien pituuteen ja työvoiman saatavuuteen. Sen lisäksi, että valtio menettää verotuloja työelämästä syrjäytyneen nuoren vuoksi, nousevat perustoimeentulon kustannukset mahdollisen työuran ajalta 750 000 euroon. (Nuorten yhteiskuntatakuu:... 2012, 68.)

Köyhyyden, eriarvoisuuden ja syrjäytymisen ehkäiseminen on yksi vuosien 2011-2015 hallitusohjelman kolmesta painopistealueesta. Sosiaali- ja terveysministeriö koordinoi tätä syrjäytymistä, köyhyyttä ja terveysongelmia vähentävää poikkihallinnollista toimenpideohjelmaa. Toimenpideohjelmassa on seitsemän teemaa, joista yhden tavoitteena on vähentää lasten ja nuorten syrjäytymistä. Erityisesti nuorten syrjäytymistä koskevana tavoitteena on, että nuorille on turvattava tarvittavat tukitoimet, jotta siirtyminen koulutukseen ja työelämään onnistuu. Tämä liittyy myös toimenpideohjelman toiseen teemaan, minkä tavoitteena on ehkäistä työstä ja työmarkkinoilta syrjäytymistä. Yksi tähän teemaan liittyvistä toimenpiteistä on nuorten yhteiskuntatakuu. (Syrjäytymistä vähentävän toimenpideohjelman... [Viitattu 3.10.2012].)

Yhteiskuntatakuu onkin kirjattu pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen yhdeksi kärkihankkeeksi ja täysimääräisesti se tulee voimaan vuoden 2013 alusta. Yhteiskuntatakuun tavoitteena on varmistaa, että nuoret löytävät polun koulutukseen ja työhön ja sitä myötä osalliseksi yhteiskuntaan. Yhteiskuntatakuu tarkoittaa sitä, että viimeistään kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun nuori ilmoittautuu työnhakijaksi, hänelle tarjotaan palvelu tai toimenpide, jolla parannetaan hänen mahdollisuuksiaan työmarkkinoilla selviytymiseen. Kyseessä voi olla koulutus-, harjoittelu-, työpaja tai työpaikka. Yhteiskuntatakuun piiriin

kuuluvat kaikki alle 25-vuotiaat sekä vastavalmistuneet alle 30-vuotiaat. (Nuorten yhteiskuntatakuu:... 2012, 68.)

Myös Tasavallan presidentti Sauli Niinistö on kuluneen vuoden aikana kiinnittänyt useissa puheissaan huomiota nuorten syrjäytymiseen. 14.8.2012 pitämässään puheessaan presidentti Niinistö on vedonnut meihin kaikkiin aikuisiin, nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Niinistö kehotti puheessaan ”Nuorten syrjäytymisen ehkäisy – tilannekartoituksesta toimintaan” -seminaarissa jokaista kysymään itseltään: ”Voinko minäkin tehdä jotain?”. (Puheet, 14.8.2012 [Viitattu 30.8.2012.]

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

6.1 Tutkimuksen tarkoitus

Olen työskennellyt ohjaajana Kauhajoen yhteiskoulun Jopo-luokalla kahden vuoden ajan. Koen itse joustavan perusopetuksen erittäin tärkeäksi toimintamuodoksi ja toivon, että Jopo-luokkia saataisiin lisää. Omasta mielestäni joustava perusopetus antaa niille nuorille mahdollisuuden saada onnistumisen kokemuksia opinnoissa, jotka eivät menesty lukuaineissa tai sopeudu normaaliin luokkamuotoiseen opetukseen.

Opinnäytetyön aihetta pohtiessani ajatukset palasivat yhä uudelleen siihen aikaan, kun työskentelin Jopo-luokalla. Halusin tietää, miten niillä nuorilla nykyään menee ja miten he ovat kokeneet opiskelun Jopo-luokalla vaikuttaneen heidän elämäänsä. Kauhajoen yhteiskoululle sopi, että tekisin opinnäytetyöni Jopo-luokasta ja teimme opinnäytetyötäni koskevan sopimuksen. (Liite 3.)

Opinnäytetyöni tarkoituksena on selvittää, mikä vaikutus Joustavaan perusopetukseen siirtymisellä ja opiskelulla Kauhajoen yhteiskoulun Jopo-luokalla on ollut nuorten elämään. Pyrin selvittämään muun muassa sitä, onko opiskelu joustavassa perusopetuksessa vaikuttanut nuorten koulumenestykseen, opiskelumotivaatioon sekä jatko-opiskelusuunnitelmien selkiytymiseen.

Tutkimuskysymyksiäni ovat:

1. Miten nuoret ovat kokeneet opiskelun joustavassa perusopetuksessa?
2. Onko joustava perusopetus on vaikuttanut heidän koulunkäyntiin, ammatinvalintaan tai elämään muuten?

6.2 Tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyössäni käytän sekä määrällistä eli kvantitatiivista että laadullista eli kvalitatiivista tutkimusotetta. Suurin osa laatimani kyselylomakkeen kysymyksistä on monivalintakysymyksiä, mutta joukossa on myös laadulliseen tutkimukseen kuuluvia avoimia kysymyksiä. (Hirsjärvi ym. 2007, 131.) Laadullisessa tutkimuksessa tutkimuksen perusjoukko, eli kaikki mahdolliset vastaajat, on usein melko pieni, mutta laadullisen tutkimuksen tuloksia pyritään analysoimaan mahdollisimman tarkasti. (Heikkilä 2005, 16.)

Käytin kyselylomakkeessa monivalintakysymysten ja avointen kysymysten lisäksi myös näiden välimuotoa. Kysymyksen valmiiden vastausvaihtoehtojen jälkeen annan vastaajalle mahdollisuuden vastata myös avoimella vaihtoehdolla, eli vastaaja pystyy valmiiden vastausvaihtoehtojen lisäksi vastaamaan kysymykseen myös omin sanoin. Avoimen vaihtoehdon avulla vastaaja voi tuoda esille sellaisen näkökulman, jota tutkija ei ole etukäteen osannut ajatella. (Hirsjärvi ym. 2007, 194.)

Laadullisessa eli kvalitatiivisessa tutkimuksessa on tavoitteena ymmärtää tutkimuskohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Laadullisessa tutkimuksessa kohdetta ei pyritä mittaamaan määrällisesti, vaan tavoitteena on saada selville jonkin henkilön oma näkemys ja kokemus asiasta. (Hirsjärvi ym. 2007, 157.) Tässä opinnäytetyössä pyrin juuri avoimien kysymysten avulla saamaan esille vastaajien oman kokemuksen joustavasta perusopetuksesta ja sen vaikutuksesta heidän elämäänsä. Tutkimuksessa käyttämäni määrälliset eli kvantitatiiviset kysymykset taas helpottavat tutkimustulosten tilastollista analysointia (Hirsjärvi ym. 2007, 136). Käytin valmiiksi annettuja vastausvaihtoehtoja esimerkiksi vastaajien perustietojen keräämisessä.

Tavoitteenani oli saada mahdollisimman laaja tutkimusaineisto, joten koin kyselylomakkeen olevan parempi vaihtoehto, kuin esimerkiksi yksilöhaastattelut. Kyselymenetelmä on myös tehokas ja säästää aikaa, varsinkin kun kyselyn voi laatia tietokoneohjelman avulla. Kyselytutkimuksessa on myös omat huonot puolensa. Kyselylomakkeissa ei voi tietää, kuinka huolellisesti ja vakavasti niihin

on vastattu. Myös väärinymmärryksiä voi sattua paljon, kun tutkimuksen tekijä ei pysty selventämään laatimiaan kysymyksiä vastaajalle. (Hirsjärvi ym. 2007, 190.)

Pyrin tekemään kokonaistutkimuksen, koska tutkimuksen perusjoukko on melko pieni. Kokonaistutkimuksen avulla pyritään kartoittamaan koko perusjoukko eli tässä tapauksessa kaikki Kauhajoen yhteiskoulun Jopo-luokalta valmistuneet (Heikkilä 2005, 14). Kauhajoen Yhteiskoulun Jopo-luokalta on valmistunut yhteensä 28 oppilasta viimeisen kuuden lukuvuoden aikana eli tämä on tutkimuksen perusjoukko. Kokonaistutkimus ei kuitenkaan onnistunut, sillä en saanut selville aivan kaikkien Jopo-luokan entisten oppilaiden yhteystietoja. Lähetin kyselyn 24 nuorelle, joista 13 vastasi.

6.3 Aineiston keruu

Aineistonkeruumenetelmänä käytin webropol -ohjelmalla laatimaani kyselylomaketta. Laadin 20 kysymyksen kyselylomakkeen, johon vastaajat vastasivat sähköisen linkin kautta. Lähetin Jopo-luokan entisille oppilaille lyhyen saateviestin sekä kyselyn linkin, joko sosiaalisen median tai sähköpostin kautta. Sain oppilaiden nimet koululta ja etsin heidät internetin sosiaalisen median kautta. Aivan kaikkia nuoria en kuitenkaan tavoittanut.

Laadin kyselylomakkeen sähköiseen muotoon siksi, että nuorten olisi helppo vastata kyselyyn ja saisin mahdollisimman paljon vastauksia. Päädyin tähän ratkaisuun lähinnä vastaajien iän vuoksi sekä entisten oppilaiden osoitetietojen vaikean saatavuuden vuoksi. Uskon, että nuorten on luonnollisempaa vastata internet-kyselyyn kuin postissa tulleeseen kyselylomakkeeseen. En usko, että olisin saanut kyselyyn vastauksia jos olisin lähettänyt kyselylomakkeet ja vastauskuoren postissa.

Valitsin Webropol -ohjelman myös sen vuoksi, koska sen avulla tutkimustuloksia pystyy analysoimaan hyvin kattavasti. Ohjelmalla pystyy luomaan vastauksista erilaisia taulukoita ja otoksia. Ohjelman avulla vastauksia voi myös vertailla esimerkiksi ristiintaulukoimalla.

Kyselytutkimuksen suurimpana ongelmana on usein vastausten kato. Jos kyselylomake lähetetään jollekin tietylle ryhmälle, vastausten määrä riippuu lähinnä siitä, kuinka läheinen aihe heille on. (Hirsjärvi ym. 2007, 191.) Uskonkin, että suurin osa kyselyyn vastanneista kokee joustavan perusopetuksen itselleen jollain tavalla läheiseksi tai merkitykselliseksi. Myös saamani vastaukset puhuvat tämän puolesta, sillä suurin osa vastanneista on juuri valmistunut Jopo-luokalta. Esimerkiksi vuonna 2008 Jopo-luokalta valmistuneista oppilaista kyselyyn ei vastannut kukaan. Aihe ei siis ollut heille enää niin läheinen.

6.4 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuutta ja pätevyyttä pyritään arvioimaan erilaisilla mittaus- ja tutkimustavoilla, sillä tulosten luotettavuus saattaa vaihdella. Tutkimuksen reaaabeliudella tarkoitetaan tutkimustulosten toistettavuutta, eli sitä antaako tutkimus ei-sattumanvaraisia tuloksia. Tutkimuksen validiudella tarkoitetaan tutkimusmenetelmän kykyä mitata juuri sitä, mitä on tarkoituskin mitata. Juuri kyselylomakkeiden avulla tehtävässä tutkimuksessa on arvioitava tutkimuksen validiutta, sillä joskus vastaajat saattavat käsittää kysymykset aivan toisella tavalla, kuin tutkija on ajatellut. (Hirsjärvi ym. 2007, 226.)

Tutkimuksen validiteetin kannalta käytin kyselylomakkeen laatimiseen paljon aikaa. Pohdin kysymysten asettelua ja kyselyssä käyttämäni kieltä hyvin paljon, että mahdollisilta väärinymmärryksiltä vältyttäisiin. Pyrin laatimaan selkeitä kysymyksiä ja vältin sivistyssanoja ja muita hankalia käsitteitä. Avasin myös joitain käsitteitä esimerkkien avulla. Yksi kysymys esimerkiksi liittyi vastaajan sosiaalisiin suhteisiin ja selvensin tätä käsitettä laittamalla sulkujen sisään sanat perhe ja kaverit.

Keräsin opinnäytetyöni aineiston webropol -ohjelman avulla. Lähetin nuorille sosiaalisen median kautta viestillä tai sähköpostilla linkin kyselyyn. Osa vastaajista tuntee minut, koska olen työskennellyt Jopo-luokan ohjaajana silloin, kun he ovat luokassa opiskelleet. En kuitenkaan usko tämän vaikuttaneen heidän vastauksiin.

Uskon että nuoret ovat vastanneet totuudenmukaisesti, sillä toteutin tutkimuksen täysin anonyymisti, eikä vastauksia pysty yhdistämään tiettyyn vastaajaan. Toin tämän asian selkeästi esille myös kyselylinkin yhteydessä lähettämässäni saateviestissä. Ainoastaan minä tiedän, keiden oppilaiden yhteystietoja en löytänyt, enkä siten pystynyt kyselylomaketta heille lähettämään.

Tutkimuksen eettisyyteen kuuluu ihmisten itsemääräämisoikeuden kunnioitus. Kaikilla tulee esimerkiksi olla mahdollisuus päättää siitä, osallistuuko tutkimukseen vai ei. Tutkijan on myös pohdittava sitä, mitä tietoja hän tutkimukseen osallistuneille antaa. (Hirsjärvi ym. 2007, 25.) Tämän opinnäytetyön tutkimukseen osallistuminen on ollut nuorille täysin vapaaehtoista. Olen myös pyrkinyt kyselylomakkeen yhteydessä heille lähettämässäni saateviestissä tuomaan esille mahdollisimman selkeästi sen, mistä tutkimuksessa on kyse ja mitä tutkimukseen osallistuminen heidän kannaltaan merkitsee.

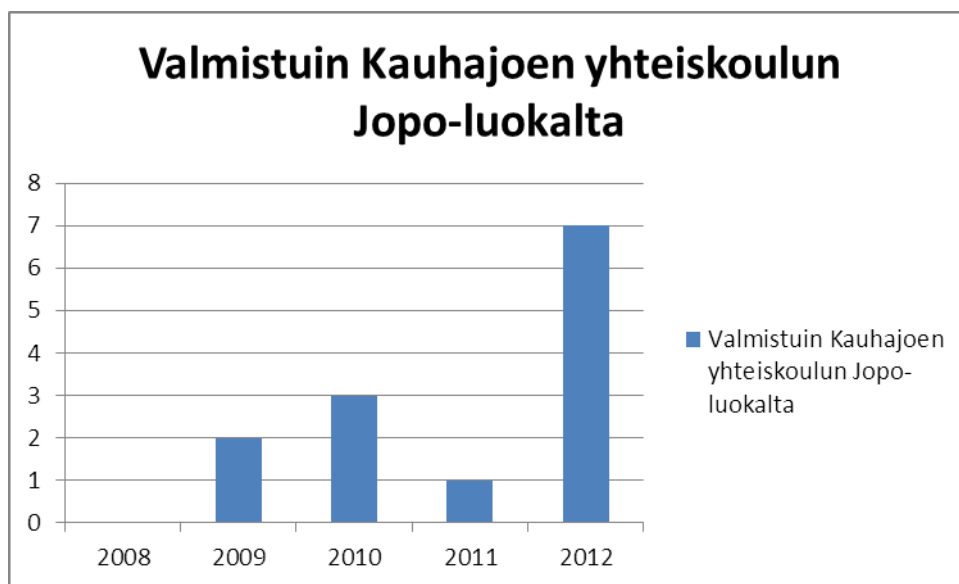
Tutkimusaineistoa olen säilyttänyt ainoastaan omalla kotikoneellani, johon ei muilla ihmisillä ole pääsyä. Poistan tutkimusraportit koneelta opinnäytetyön valmistuttua. Kysely poistuu myös webropol -ohjelmasta, kun tunnukseni ohjelman käyttöön vanhenevat. Kukaan muu ei siis jatkossa pysty muokkaamaan tai käyttämään samaa tutkimusta. Tutkimuksen kyselylomake on opinnäytetyön liitteenä (Liite 2).

7 TUTKIMUSTULOKSET

7.1 Taustatiedot ja vastanneiden tämän hetkinen elämäntilanne

Kyselyyn vastasi 13 nuorta, mikä on mielestäni hyvä tulos ottaen huomioon vastanneiden iän. Vastanneista kymmenen oli miehiä ja kolme naista. Tämä vastaa hyvin Jopo-luokan rakennetta, sillä suurin osa oppilaista on ollut poikia.

Vastanneista kaksi on valmistunut Kauhajoen Jopo-luokalta vuonna 2009, kolme vuonna 2010, yksi vuonna 2011 ja loput tänä vuonna eli 2012. Eli 7/13 kyselyyn vastanneista on valmistunut peruskoulusta viime keväänä.

Kuvio 1. Vastaajien valmistumisvuodet.

Kartoitin kyselyn avulla entisten Jopo-oppilaiden tämän hetkistä elämäntilannetta muun muassa kysymällä, ovatko he valmistuneet ammattiin. Kyselyyn vastanneista henkilöistä ainoastaan yksi on tähän mennessä valmistunut ammattiin ja on tällä hetkellä työtön. Suurin osa vastanneista opiskelee tällä hetkellä, mikä oli aivan odotettu vastaus, sillä yli puolet kyselyyn vastanneista on päässyt peruskoulusta vasta viime keväänä.

Vastanneista yksi on työsuhteessa. Suurin osa oli vastannut työllisyystilannetta koskevaan kysymykseen olevansa työtön. Kysymyksen vastausvaihtoehdot olivat; työsuhteessa, työtön tai joku muu (esim. asepalvelus). Kysymys oli pakollinen, joten vastausvaihtoehtona myös tässä kysymyksessä olisi ehdottomasti pitänyt olla ”opiskelen tällä hetkellä”. Vastausvaihtoehtojen takia osa tällä hetkellä opiskelevista nuorista on voinut vastata kysymykseen olevansa työtön, joten tämän kysymyksen vastaukset eivät anna kovin luotettavaa vastausta. Esimerkiksi 2012 vuoden keväällä peruskoulusta valmistuneista nuorista kolme oli vastannut tähän kysymykseen olevansa työtön.

7.2 Jopoon päästään, sinne ei jouduta?

Kauhajoen yhteiskoulun Tervetuloa Jopoon -esitteessä mainitaan, että Jopoon päästään, sinne ei jouduta. Osa kyselylomakkeen kysymyksistä koski joustavaan perusopetukseen siirtymistä ja oppilaiden viihtymistä Jopo-luokalla. Kysyin avoimella kysymyksellä sitä, millainen ryhmähenki luokassa heidän mielestään oli ja viihtyivätkö he luokassa hyvin. Kysymykseen vastasi 12/13 Jopo-luokan entisistä oppilaista. Suurin osa vastauksista oli positiivisia ja tutkimustulokset osoittavat, että nuoret ovat viihtyneet luokassa pääasiassa hyvin. Seuraavaksi muutamia nuorten vastauksia:

- *”Jopossa oli hyvä ryhmähenki ja luokassa viihtyi erittäin hyvin.”*
- *”se oli aivan täydellinen mun opiskelun aikana ja paremmin viihdyin ku hyvin”*
- *”Jopolla oli aina hauskaa hyvä meininki luokassa, viihdyin itse todella paljon verrattuna normaaliin kouluun.”*
- *”Oli täydellinen luokkahenki ja huumoria ymmärrettiin. Paljo mukavampi kuin normaaliopetus.”*
- *”eri vuosina erilaista riippuen luokkatovereista. viihdyin hyvin.”*

Aivan kaikki kyselyyn vastanneet eivät kuitenkaan kokeneet viihtyneensä luokassa hyvin. Eräs vastanneista oli sitä mieltä, että luokassa kaikilla muilla oli hyvä ryhmähenki, mutta hän itse ei ollut viihtynyt luokassa.

Kaikki vastanneet eivät myöskään kokeneet siirtyneensä joustavaan perusopetukseen omasta tahdostaan. 2/13 vastanneista kokee siirtyneensä Jopo-opetukseen vastoin omaa tahtoaan. Siirtyminen tavallisesta opetuksesta Jopo-opetukseen on kuitenkin suurimmalla osalla vastanneista tapahtunut heidän omasta tahdostaan.

Kysyin nuorilta myös sitä, leimasiko opiskelu Jopo-ryhmässä vastanneita jotenkin. Yli puolet vastanneista oli sitä mieltä, että opiskelu Jopo-luokalla ei leimannut heitä mitenkään. Neljä nuorta oli vastannut tähän kysymyksen, että ei osaa sanoa. Vastanneista kaksi koki, että Jopo-opiskelu leimasi heitä jotenkin. Tässä kysymyksessä pystyi vastaamaan ja kertomaan kokemuksestaan myös avoimella vastauksella, miten Jopo-opiskelu on heitä leimannut, jos vastasi kyllä. Kumpikaan ei kuitenkaan vastannut sen tarkemmin, että miten he kokivat Jopo-opiskelun leimanneen heitä.

Kuvio 2. Vastaajien kokemus leimatuksi tulemisesta Jopo-opiskelun vuoksi.

7.3 Nuoren oma aktiivisuus Jopossa

Kaikki vastanneet kokivat pystyneensä vaikuttamaan Jopo-luokalla paremmin omaan opiskeluunsa kuin tavallisessa opetuksessa. Tähän kysymykseen vastasi kaikki 13 nuorta. Kysyin nuorilta oliko heidän oma osallistumisensa Jopon eri opetusmenetelmiin, kuten leirikouluihin ja työjaksoille, heidän omasta mielestään aktiivista. Kysyin myös miten nuoret kokivat työpaikkaopiskelun Jopossa.

Kaikista vastanneista kymmenen koki osallistuneensa Jopon eri opetusmenetelmiin aktiivisesti. Lähes kaikki vastanneet myös kokivat työpaikkaopiskelun Jopossa hyvänä asiana, ainoastaan yksi nuorista oli vastannut, että ei osaa sanoa. Molempiin kysymyksiin vastasi kaikki 13 nuorta.

Pyrin selvittämään ristiintaulukoimalla sitä, eroavatko niiden nuorten kokemukset jotka ovat siirtyneet luokalle vastoin omaa tahtoaan, jotenkin niiden nuorten kokemuksista, jotka siirtyivät luokalle omasta halustaan. Valitsin kysymyksiksi; *Oliko oma osallistumisesi Jopon eri opetusmenetelmiin mielestäsi aktiivista, Miten koit työpaikkaopiskelun Jopossa, sekä Vaikuttiko Jopo-opiskelu mielestäsi jollain tavalla peruskoulun päättötodistuksen saamiseen.*

Vastanneista 11/13 koki siirtyneensä Jopo-opetukseen omasta tahdostaan. Kaksi näistä nuorista ei osannut sanoa, onko heidän oma osallistumisensa Jopon eri opetusmenetelmiin ollut aktiivista. Loput Jopo-opetukseen omasta tahdostaan siirtyneistä nuorista oli sitä mieltä, että heidän oma osallistumisensa on ollut aktiivista. Vastanneista lähes kaikki kokivat työpaikkaopiskelun Jopossa hyvänä asiana, mutta noin puolet oli sitä mieltä, että opiskelu Jopo-luokalla kuitenkin ei vaikuttanut heidän päättötodistuksen saamiseen millään tavalla.

Kuvio 3. Vastaajien kokemus työpaikkaopiskelusta.

Myös ne nuoret, jotka siirtyivät Jopo-luokalle vastoin omaa tahtoaan, kokivat työpaikkaopiskelun Jopossa hyvänä asiana. Toinen vastanneista oli myös sitä mieltä, että hänen oma osallistumisensa Jopon eri opetusmenetelmiin on silti ollut aktiivista, vaikka hän ei luokalle omasta tahdostaan siirtynytäkään. Toinen vastoin omaa tahtoaan Jopo-luokalle siirtyneistä nuorista ei kokenut itse osallistuneensa aktiivisesti eri opetusmenetelmiin. Kumpikaan vastanneista ei kuitenkaan ollut sitä mieltä, tai ei osannut vastata siihen, että opiskelu Jopo-luokalla olisi vaikuttanut heidän päättötodistuksen saamiseen.

7.4 Jopo-opiskelua ilman häiriötekijöitä

Kysyin nuorilta, miten he kokivat Jopo-luokan sijainnin erillään yhteiskoulusta. Kaikki olivat vastanneet tähän kysymykseen. Vastausvaihtoehtoina oli; *hyvä asia*, *huono asia* ja *en osaa sanoa*. Vastauksia pystyi myös täydentämään avoimella vastauksella.

Yli puolet vastanneista koki Jopo-luokan sijainnin erillään yhteiskoulusta hyvänä asiana. Suurin osa perusteli vastauksensa sillä, että erillinen sijainti vähensi ylimääräisiä häiriötekijöitä. Tässä muutamia niiden nuorten vastauksia, jotka kokivat luokan sijainnin erillään yhteiskoulusta olevan hyvä asia:

- *"aluksi ei ollut häiriö tekijöitä kun olimme erillään yhteiskoulusta, mutta kun siirryimme yhteiskouluun oli häiriö tekijöitä."*
- *"siellä oli oma rauha. ja välitunnit pidettiin omalla porukalla niin tunnille oli helpompi mennä välitunnin jälkeen eikä jättää menemättä."*
- *"ei oo niin paljo häslinkiä ympärillä nii helpompi opiskella."*

Kolme nuorta ei osannut sanoa, miten koki Jopo-luokan sijainnin ja kolme nuorta koki Jopo-luokan sijainnin erillään yhteiskoulusta huonona asiana. Perusteluksi he sanoivat, etteivät he nähneet kavereitaan koska Jopo-luokka sijaitsi erillään yhteiskoulusta.

7.5 Joustavan perusopetuksen vaikutus ammatinvalintaan ja toiselle asteelle siirtymiseen

Vastaukset jakautuivat täysin kahtia kysyttäessä Jopo-opiskelun vaikutusta peruskoulun päättötodistuksen saamiseen. Noin puolet vastanneista oli sitä mieltä, että Jopo-opiskelu vaikutti heidän päättötodistuksen saamiseen ja puolet vastanneista taas ei kokenut sen vaikuttaneen asiaan. Ainoastaan yksi oli vastannut; *"en osaa sanoa."* Myös tähän kysymykseen vastauksen *"kyllä"* pystyi halutessaan perustelemaan avoimella kysymyksellä. Nuoret, jotka kokivat Jopo-opiskelun vaikuttaneen päättötodistuksen saamiseen, perustelivat vastauksiaan lähinnä sillä, että opiskelu Jopo-luokalla helpotti päättötodistuksen saamista. Tässä muutama vastaus:

- *"Sain paljon paremman päättötodistuksen."*

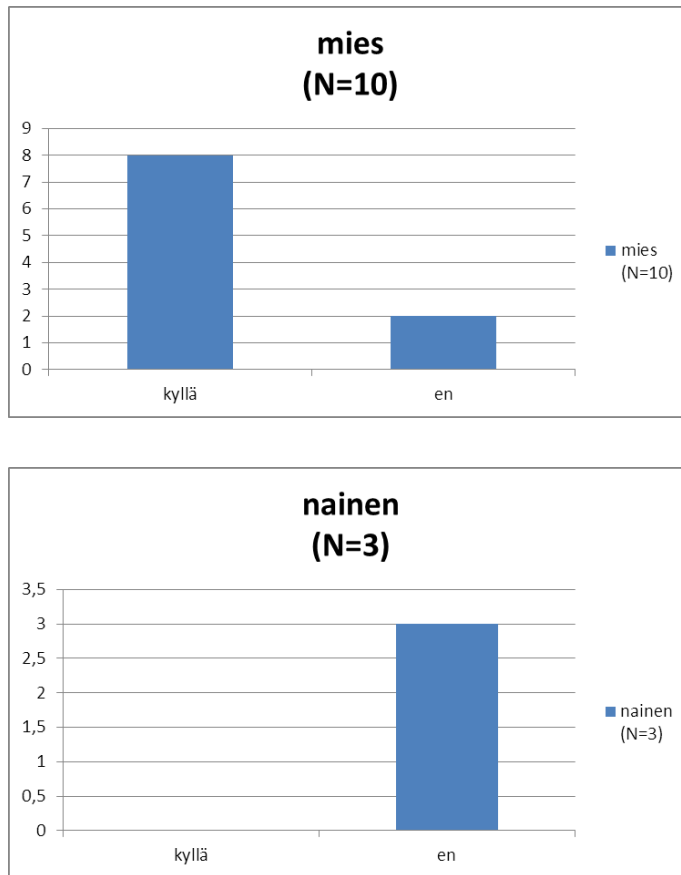
- *"ilman jopoa, en olisi saanut päättötodistusta."*
- *"olis ollu kovapaikka saada todistus iliman jopoa."*

Kysyin avoimen kysymyksen muodossa sitä, miten opiskelu Jopo-luokalla vaikutti vastanneiden nuorten ammatinvalintaan. Tähän kysymykseen vastasi 7/13 kyselyyn vastanneista. Noin puolet oli sitä mieltä, että opiskelu Jopo-luokalla ei vaikuttanut heidän ammatinvalintaansa mitenkään. Osa vastanneista taas koki työjaksojen ja tutustumiskäyntien helpottaneen ammatinvalintaa.

Suurin osa vastanneista koki saaneensa riittävästi tukea ja henkilökohtaista ohjausta ammatinvalintaan liittyvissä asioissa. Ainoastaan yksi vastanneista koki tuen riittämättömäksi. Suuri osa nuorista koki myös saaneensa riittävästi tukea siirtyessään peruskoulusta toiselle asteelle. Myös tähän kysymykseen yksi nuorista oli vastannut, ettei kokenut tuen olleen riittävää ja kaksi vastanneista ei osannut sanoa, oliko tuki riittävää. Kaikki 13 olivat vastanneet näihin kysymyksiin.

Vaikka suurin osa nuorista koki saaneensa riittävästi tukea siirtyessään perusopetuksesta toiselle asteelle, vain noin 60 % heistä oli aloittanut toisen asteen opinnot heti peruskoulun jälkeen.

Kyselyyn vastasi kolme tyttöä ja heidän vastauksensa ammatinvalintaan ja toiselle asteelle siirtymiseen liittyen jakautuivat tasaisesti eri vastausvaihtoehtojen välille. Tytöistä yksi koki saaneensa riittävästi tukea ja ohjausta ammatinvalintaan liittyvissä asioissa, toinen ei osannut vastata ja kolmas koki, ettei ollut saanut riittävästi tukea. Lähes kaikki pojat kokivat saaneensa riittävästi tukea toiselle asteelle siirtyessään ja ammatinvalintaan liittyvässä ohjauksessa.

Kuvio 4. Toisen asteen opintojen aloittaminen heti peruskoulun jälkeen.

Yllä olevista pylväskaavioista näkyy kuinka moni vastanneista tytöistä ja kuinka moni vastanneista pojista on aloittanut toisen asteen opinnot heti peruskoulun jälkeen. Pojista 8/10 on aloittanut toisen asteen opinnot heti peruskoulun jälkeen, mutta tytöistä ei kukaan.

7.6 Joustavan perusopetuksen vaikutus nuoren elämään

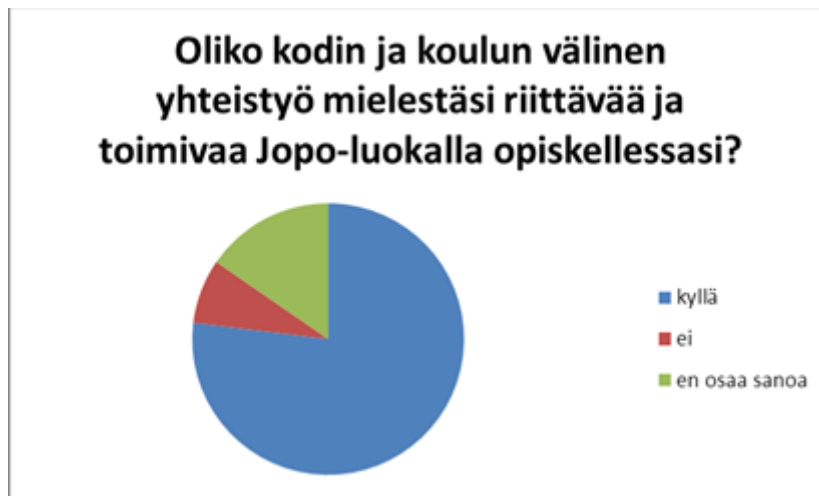
Pyrin tutkimuksen avulla kartoittamaan mahdollisimman laajasti sitä, miten opiskelu Jopo-luokalla on vaikuttanut nuorten elämään. Tässä luvussa esittelen tuloksia siitä, miten Jopo-luokka on vaikuttanut nuorten koulunkäyntiin sekä sosiaalisiin suhteisiin.

Kysyin nuorilta avoimella kysymyksellä, mikä heidän koulunkäynnissään muuttui Jopo-opiskelun aikana. Selvensin kysymystä vielä antamalla esimerkiksi motivaation, arvosanat sekä käyttäytymisen. Tähän kysymykseen vastasi 9/13 kaikista vastaajista. Nuoret kokivat opiskelun Jopo-luokalla vaikuttaneen pääasiassa positiivisesti heidän koulunkäyntiinsä. Suurin osa nuorten vastauksista koski motivaatiota ja arvosanoja, mutta osa on kokenut myös oman käyttäytymisensä parantuneen Jopo-luokan ansiosta. Yhden vastaajan mielestä hänen motivaationsa laski Jopo-luokalla. Tässä muutamia nuorten vastauksia:

- *"Arvosanat nousivat, käyttäytyminen parani ja motivaatiota opiskeluun löytyi paljon enemmän."*
- *"No kaikki meni parempaan päin ! Päästyäni jopolle motivaatio nousi heti sinne meniki aiva hyvin mielin eikä tarvinnu jäärä kertaakaan pois sen takia ettei olis jaksanu kattella jotaki apinaa.."*
- *"elämästä tuli mukavempaa"*

Selvitin myös avoimen kysymyksen avulla sitä, vaikuttiko opiskelu Jopo-luokalla jotenkin vastaajien sosiaalisiin suhteisiin. Tähän kysymykseen oli vastannut 10 nuorta. Lähes kaikki vastanneet olivat sitä mieltä, että opiskelu Jopo-luokalla ei vaikuttanut heidän sosiaalisiin suhteisiinsa tai he eivät osanneet sanoa.

Joustavassa perusopetuksessa kodin ja koulun välinen yhteistyö on tiiviimpää, kuin tavallisilla luokilla. Kysyin nuorilta, oliko kodin ja koulun välinen yhteistyö heidän mielestään riittävää ja toimivaa. Kaikki olivat vastanneet tähän kysymykseen. 10/13 vastanneista oli sitä mieltä, että kodin ja koulun välinen yhteistyö oli Jopo-luokalla riittävää ja toimivaa. Kaksi oli vastannut, että ei osannut sanoa ja yksi vastanneista oli sitä mieltä, että kodin ja koulun välinen yhteistyö ei ollut riittävää ja toimivaa.

Kuvio 5. Vastaajien kokemus kodin ja koulun välisestä yhteistyöstä.

7.7 ”täydellinen paikka oli ainaki mulle” – Nuorten kommentteja Kauhajoen yhteiskoulun Jopo-opetuksesta

Kyselyn lopuksi kysyin avoimella kysymyksellä, mitä muuta nuoret haluaisivat sanoa Joposta. Tässä kaikki nuorten vastaukset:

- *”Paras luokka ikinä!”*
- *”Hieno paikka”*
- *”Tämmöinen luokka on aivan mahtava keksintö. Se auttaa nuoria joilla on vähänkin kouluongelmia, kuten motivaation puuttuminen. Opiskelu on kuitenkin niin käytännön läheistä että se nostaa motivaatiota, ainakin minulla ja uskon että monella muullakin. 😊”*
- *”paras luokka.”*
- *”jopo oli erinomainen kokemus. opettajat ja avustajat olivat erittäin päteviä ja koulunkäynti sujui paremmin kuin koskaan. jopo vuodet olivat parasta*

opiskeluaikaa mitä olen kokenut. suosittelen jopossa opiskelua kaikille jotka haluavat mukavan opiskeluympäristön sekä hyvän opetushenkilökunnan”

- *”Paras luokka yä-asteella.”*
- *”Hieno paikka ! Kannattaa pitää pystyssä jatkossakin niin voi olla apua aika monelle!!!”*
- *”hyvä paikka”*
- *”Opettajilta sai paljon enemmän apua kuin normiluokassa. Itse olisin toivonut enemmän panostusta siihen että kaikilla olisi ollut kivaa, ja hyvä olla luokassa.”*
- *”täydellinen paikka oli ainaki mulle”*

Nuorten kommentit Jopo-opetuksesta ovat erittäin positiivisia. Nuoret ovat kokeneet saaneensa Jopo-luokalla enemmän tukea opintoihinsa ja opiskelu joustavassa perusopetuksessa on lisännyt opiskelumotivaatiota. Yksi nuorista nostaa esiin luokassa viihtymisen. Näin tiiviissä opetusryhmässä täytyykin kiinnittää todella paljon huomiota nuorten ryhmäytymiseen ja luokkahenkeen. Pääasiassa nuoret ovat kuitenkin kokeneet viihtyneensä Jopo-luokalla hyvin.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Olen erittäin tyytyväinen tutkimuksen kyselyyn vastanneiden nuorten määrään. Toivoin saavani vähintään kymmenen vastausta ja se tavoite täyttyi. Kyselyyn vastasi yhteensä 13 Kauhajoen yhteiskoulun Jopo-luokalta valmistunutta nuorta. Oman kokemukseni mukaan nuoret eivät ole kovin innokkaita vastaamaan kyselyihin, varsinkaan jos vastaamisen yhteydessä ei ole mahdollisuutta osallistua jonkin tuotteen arvontaan. Jopo-luokalta valmistuneiden kokonaisjoukkokin on alle 30 nuorta, joten siihen nähden 13 vastaajaa on mielestäni hyvä tulos.

Joustava perusopetus perustuu toiminnallisiin opetusmenetelmiin, joiden avulla pyritään tukemaan nuorten koulumotivaatiota (Numminen & Ouakrim-Soivio 2009, 18). Olennaista Jopo-opiskelussa on se, että oppiminen viedään ulos luokkahuoneesta ympäröivään yhteiskuntaan työpaikkaopiskelun, tutustumiskäyntien, retkien ja leirien muodossa (Tervetuloa Jopoon-esite). Suurin osa opinnäytetyön kyselyyn vastanneista nuorista koki työpaikkaopiskelun Jopossa hyvänä asiana ja oman osallistumisensa olleen aktiivista joustavan perusopetuksen eri toimintamuotoihin. Kauhajoen yhteiskoulun Jopo-luokalle on siis valikoitunut sellaisia oppilaita, jotka ovat kokeneet hyötyneensä toiminnallisista opetusmenetelmistä.

Nuoruutta sanotaan usein uudeksi mahdollisuudeksi ja murrosiässä ihminen pystyy paikkaamaan mahdollisia lapsuuden kolhuja (Vilkkö-Riihelä & Laine 2008, 113). Koulusta saaduilla kokemuksilla on suuri merkitys nuoren kehitykselle ja itsetunnon muodostumiselle (Pesonen 2006, 81.) Kaikki kyselyyn vastanneet nuoret kokivat pystyneensä vaikuttamaan Jopo-luokalla normaaliopetusta enemmän omaan opiskeluunsa. Oman kokemukseni mukaan nuorten osallistuminen oman opiskelunsa suunnitteluun vaikuttaa huomattavasti niin opiskelumotivaatioon, kuin nuoren itsetuntoon muutenkin. Sen lisäksi, että työpaikkaopiskelujaksot tukevat nuoren ammatinvalintaa, ne tukevat myös nuoren itsetuntoa. Olen huomannut, että sellaisille nuorille, joiden koulunkäynti on hyvin ongelmallista, työjaksot saattavat olla ainoita areenoita, joilla nuori pääsee loistamaan ja saamaan onnistumisenkokemuksia.

Joustavassa perusopetuksessa opettaja ja nuoriso-ohjaaja työskentelevät työparina. Jopo-luokalla nuoren elämää pyritään tukemaan kokonaisvaltaisesti. Ohjaajan tehtävänä on ennen kaikkea nuoren sosiaalisen kasvun tukeminen sekä aktiivinen yhteydenpito oppilaiden vanhempiin ja muihin tukiverkostoihin. (Numminen & Ouakrim-Soivio 2009, 19.) Useat tutkimukseen osallistuneista nuorista kokivatkin oman käyttäytymisensä muuttuneen Jopo-luokalla ollessaan. Suurin osa vastanneista oli myös sitä mieltä, että kodin ja koulun välinen yhteistyö oli heidän Jopo-opiskelunsa aikana riittävää. Ainoastaan yksi vastanneista koki, ettei kodin ja koulun välinen yhteistyö ollut riittävää tai toimivaa.

Nuoret toivat joissain avoimissa vastauksissa esille sitä, mikä merkitys Jopo-luokan aikuisilla on ollut heidän opiskeluunsa. Nuorten mukaan Jopo-luokan aikuiset olivat päteviä ja ammattitaitoisia. Entisenä Jopo-luokan aikuisena voin todeta, että työskentely joustavan perusopetuksen ryhmässä on todella monipuolista. Ohjaaja tekee koulun henkilökunnan lisäksi tiivistä yhteistyötä nuorten huoltajien sekä muiden tukiverkostojen kanssa. Jopo-luokalla nuoren elämäntilanne pyritään huomioimaan kokonaisuudessaan ja tuki ulottuu myös vapaa-ajalle. Joustavan perusopetuksen ohjaajan työnkuva on osaksi samanlaista kuin ammatillisen tukihenkilön toiminta. Toisaalta työnkuvaan liittyy nuorten ohjaamisen lisäksi myös tiivis yhteistyö eri ammatillisten oppilaitosten sekä alueen yritysten kanssa.

Halusin tutkimuksen avulla selvittää myös sitä, onko joku nuori kokenut siirtyneensä Jopo-luokalle vastoin omaa tahtoaan ja vaikuttaako tämä jotenkin nuoren kokemukseen joustavasta perusopetuksesta. Oman kokemukseni mukaan sellaiset nuoret, jotka eivät halua opiskella Jopo-luokalla, eivät myöskään hyödy joustavan perusopetuksen toimintamenetelmistä niin hyvin kuin sellaiset nuoret, jotka ovat itse halunneet opiskella Jopo-luokalla. Saamieni tutkimustulosten mukaan osa nuorista koki siirtyneensä Jopo-luokalle vastoin omaa tahtoaan, mutta se ei ole merkittävästi vaikuttanut ainakaan nuorten omaan aktiivisuuteen tai kokemukseen joustavan perusopetuksen toiminnallisista opetusmenetelmistä. Tutkimuksen mukaan myös ne nuoret, jotka siirtyivät Jopo-luokalle vastoin tahtoaan, kokivat esimerkiksi työpaikkaopiskelun Jopossa hyvänä asiana. Tämä tulos oli melko yllättävä, sillä oletin että nuorten oma halu opiskella Jopo-luokassa,

vaikuttaisi myös siihen, miten he kokisivat joustavan perusopetuksen toiminnalliset opetusmenetelmät.

Joustavan perusopetuksen tavoitteena on ehkäistä koulupudokkuutta, eli koulutuksesta pois jäämistä peruskoulun jälkeen. Suurin osa tämän opinnäytetyön tutkimukseen osallistuneista nuorista koki saaneensa riittävästi tukea perusopetuksen ja toisen asteen välisessä nivelvaiheessa. Silti vain noin 60 % kyselyyn vastanneista oli aloittanut toisen asteen opinnot heti peruskoulun jälkeen.

Opetushallituksen teettämän tutkimuksen mukaan noin 6 % peruskoulun päättäneistä nuorista ei saa toisen asteen opiskelupaikkaa, vaikka he olisivat osallistuneet yhteishakuun. Tähän voi vaikuttaa muun muassa nuorten epärealistiset hakutoiveet. Se, että nuori ei välittömästi siirry peruskoulun jälkeen toisen asteen koulutukseen, ei vielä tarkoita sitä, että nuori välttämättä jäisi kokonaan koulutuksen ulkopuolelle. (Alatupa 2007, 14.)

Tutkimukseen osallistuneista nuorista lähes kaikki kokivat joustavan perusopetuksen vaikuttaneen hyvällä tavalla heidän elämäänsä. Vastanneiden mukaan opiskelu Jopo-luokalla vaikutti heidän koulunkäyntiinsä sekä käyttäytymiseensä positiivisesti. Kaiken kaikkiaan tutkimustulokset ovat hyvin samankaltaisia, kuin opetusministeriön julkaisemassa arviointiraportissa vuonna 2008. raportin mukaan nuoret olivat menestyneet aiempaa paremmin niin sosiaalisissa suhteissaan kuin opinnoissaankin. (Manninen & Luukannel. 2008, 72.)

Kyselyyn vastanneiden nuorten kokemukset joustavasta perusopetuksesta olivat suurimmaksi osaksi niin positiivisia, että kaikenlainen vastauksien ristiintaulukoiminen ja vertaileminen keskenään osoittautui todella hankalaksi. Toisaalta tämä on kuitenkin nähtävä hyvänä asiana Jopo-luokan ja etenkin nuorten itsensä kannalta. Kyselyn lopuksi vastaajat saivat avoimen kysymyksen avulla kertoa vapaasti mitä muuta he haluaisivat joustavasta perusopetuksesta sanoa. Monet nuoret näkivät joustavan perusopetuksen tärkeäksi ja toivoivat toiminnan jatkuvan myös tulevaisuudessa, että myös muut nuoret voisivat hyötyä siitä jatkossa.

Ikävä kyllä tämä tutkimus ei varmaankaan auta joustavan perusopetuksen kehittämisessä Kauhajoella, koska tutkimustulokset olivat niin yhdenmukaisia ja nuorten kokemukset Jopo-luokasta todella positiivisia. Tutkimuksen avulla kuitenkin saatiin nuorten ääni kuuluviin ja esiteltyä nuorten kokemuksia joustavasta perusopetuksesta ja sen tarpeellisuudesta Kauhajoella.

9 POHDINTA

Opinnäytteen tekeminen oli lopulta hyvin mielenkiintoinen prosessi, kun vain löytyi itseä kiinnostava aihe. Toisaalta välillä tuntui todella vaikealta tutkia objektiivisesti itselle niin läheistä aihetta, kuin joustava perusopetus. Mielestäni sain kuitenkin riittävän hyvin rajattua omat näkökulmani ja henkilökohtaisen kokemukseni pois työstä.

Tutkimusaineiston keräämisessä käytin webropol -ohjelmaa, mikä osoittautui todella hyväksi valinnaksi. Uskon, että internetissä tehtävään kyselytutkimukseen vastaaminen on tutkimukseni kohderyhmälle kaikkein mieluisin vaihtoehto ja sen vuoksi sain kerättyä mahdollisimman kattavan tutkimusaineiston. Myös tutkimustulosten analysointi oli webropol -ohjelman avulla hyvin yksinkertaista ja vaivatonta, joten ohjelman käyttö säästi myös omaa aikaani ja helpotti opinnäytetyöprosessia huomattavasti.

Joustavan perusopetuksen kehittämisen kannalta olisi mielestäni tärkeää tutkia sen vaikutuksia laajemmin ja säännöllisesti. Uskon, että joustavalla perusopetuksella on suuri vaikutus nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä ja uusia kuntia tulisi saada mukaan perustamaan lisää Jopo-luokkia. Toisaalta joustavan perusopetuksen onnistuminen vaatii tekijöiltään paljon. On uskottava siihen mitä tekee, muuten ei voi onnistua. Joustavaa perusopetusta on turha lähteä kehittämään ja suunnittelemaan, jos siinä mukana olevat tahot ja ihmiset eivät ole asiasta aidosti kiinnostuneita ja usko sen vaikutuksiin.

Ihmisten tietoisuutta joustavasta perusopetuksesta olisi mielestäni lisättävä. Ymmärrän kyllä, että pelkkä joustavan perusopetuksen ymmärtäminen ja kannattaminen eivät riitä toiminnan aloittamiseen, vaan siihen vaikuttaa myös kuntien taloustilanne. Tämän vuoksi olisikin saatava uusia raportteja joustavan perusopetuksen kannattavuudesta, millä toiminnan merkitystä voitaisiin perustella.

Mielestäni myös joustavan perusopetuksen lisäksi kaikissa kouluissa ja kaikilla luokilla tulisi kiinnittää enemmän huomiota oppilaiden siirtymiseen perusopetuksesta toiselle asteelle. Perusopetuksen puolella ei voida ajatella niin, että nyt ”ongelma” on siirtynyt toisen asteen huoleksi, eikä kuulu enää heille.

Lähehtävän ja vastaanottavan koulun yhteistyötä tulisi mielestäni kehittää toisen asteen nivelvaiheessa. Varsinkin silloin, jos perusopetuksessa on tiedostettu joitain syrjäytymisriskejä nuoren kohdalla, olisi hänet "saateltava" toisen asteen opintojen alkuun, huolimatta siitä kuuluuko oppilas erityisopetuksen piiriin vai ei.

Uskon ja toivon, että yhteiskunnallinen ajattelutapa ja koulumaailma ovat pikku hiljaa muuttumassa. Nykyään tiedostetaan, että kouluille todellakin tarvitaan opettajien lisäksi muutakin henkilökuntaa ja ammattitaitoa, millä lasten ja nuorten tarpeisiin pystyttäisiin vastaamaan. Mitä varhaisemmassa vaiheessa lapsi tai nuori tukea saa, sitä nopeammin asiat saadaan kääntymään oikeaan suuntaan.

Myös opetusmenetelmiä varsinkin peruskoulun yläluokilla voitaisiin kehittää. Saman asian kun voi opettaa niin monella eri tavalla, tämä kysyy vain vähän viitseliäisyyttä opettajilta. Yksi oppii lukemalla ja toinen tekemällä. Olisi tärkeää, että opetusmenetelmiä muutetaan niin, että tekemällä oppivat lapset saisivat enemmän onnistumisen kokemuksia ja pärjäisivät koulussa. Mielestäni tavallisessa perusopetuksessa voitaisiin hyödyntää joustavan perusopetuksen toiminnallisia opetusmenetelmiä ja niistä saatuja positiivisia kokemuksia.

Joustavassa perusopetuksessa opettaja ja ohjaaja työskentelevät työparina. Ohjaajan koulutusta tai työtehtäviä ei ole tiukasti määritelty ja eri kunnissa toimitaankin hieman eri tavalla. Joissain kunnissa Jopo-luokan ohjaajan tehtäviä hoitaa nuoriso-ohjaaja, kun joissain kunnissa taas sosiaalityöntekijä. Joustavan perusopetuksen ohjaajan tehtävänä on muun muassa nuoren elämän kokonaisvaltainen arviointi ja tukeminen, elämännhallinnallisten taitojen opettaminen sekä moniammatillinen yhteistyö nuoren elämään kuuluvien eri tahojen kanssa.

Mielestäni sosionomin (AMK) tutkinto antaa hyvän pohjan joustavan perusopetuksen ohjaajana työskentelylle. Sosionomin osaamisalueeseen kuuluu asiakastyön osaamisen lisäksi niin palvelujärjestelmän tunteminen kuin yhteiskunnallinen vaikuttamistyökin. Sosionomin ammattietikkaan kuuluu huono-osaisuuden vähentäminen ja joustava perusopetus on yksi keino, jolla nuorten eriarvoisuutta ja syrjäytymistä pyritään ehkäisemään. Jopo-toimintaan kuuluu nuoren omien voimavarojen hyödyntäminen sekä nuorten oma osallistuminen

heidän opintojen suunnitteluun. Sosionomeilla on käytössään erilaisia työmenetelmiä, millä he voivat tavoitteellisesti ohjata nuoria heidän opinnoissa sekä arjessa. Työskentely Jopo-luokan ohjaajana vaatii yhteistyötaitoja eri viranomaisverkostoissa ja moniammatillisissa työryhmissä sekä kykyä myös luoda uusia verkostoja.

Ohjaajan ja moniammatillisen yhteistyön merkitystä joustavassa perusopetuksessa tulisi tutkia enemmän. Uskon, että ammattitaitoisen ohjaajan avulla monen perheen tilanne murrosikäisen nuoren kanssa helpottuisi. Joustavassa perusopetuksessa vanhempia tuetaan ja heidän kanssaan tehdään paljon enemmän yhteistyötä, kuin normaalissa opetuksessa. Olisi mielenkiintoista tutkia myös sitä, miten joustavassa perusopetuksessa olleiden nuorten vanhemmat ovat toiminnan kokeneet. Aikuiset osaavat pohtia asioita hieman laajemmin kuin nuoret, joten aikuisille suunnatusta tutkimuksesta voisi nousta esiin täysin erilaisia näkökulmia ja kehitysehdotuksia, kuin nuorten kokemuksista.

LÄHTEET

A 29.12.2009/1768, 9a § Perusopetusasetus.

A 29.12.2009/1768, 9b § Perusopetusasetus.

Alasaari, K. 2012. Yhteiskuntatakuu painottuu koulutukseen. Nuorisotyö 3/12. 10–11.

Alatupa, S. (toim.) 2007. Koulu, syrjäytyminen ja sosiaalinen pääoma. Helsinki: Edita Prima Oy.

Heikkilä, T. 2005. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita Prima Oy.

Himberg, L., Laakso, J., Peltola, R., Näätänen, R. & Vidjeskog, J. 2000. Kehittyvä ihminen: psykologia 2. Porvoo: WS Bookwell Oy.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2005: Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

JOPO, Kauhajoen yhteiskoulu. [Verkkosivu]. [Viitattu 18.8.2012]. Saatavana: http://www.kauhajoki.fi/site?node_id=1448

Karppinen, K. & Savioja, H. 2007. Tutkimuksen osa 2. Koulu ja syrjäytymisen riskitekijät. Teoksessa: S. Alatupa (toim.) Koulu, syrjäytyminen ja sosiaalinen pääoma. Helsinki: Edita Prima Oy, 115-160.

Kouluhyvinvoinnin kehittäminen. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 23.8.2012]. Saatavana: http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/artikkelit/Kouluhyvinvoinnin_kehittaminen/

Koulupudokkaiden aktivointi/Joustava perusopetus. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 18.8.2012]. Saatavana: http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/artikkelit/koulupudokkaiden_aktivointi/index.html

Kultanen, T. 2011. Tervetuloa motivaatio! Joustavan perusopetuksen vaikutus JOPO -oppilaiden motivaatioon Saarijärven Keskuskoululla. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Julkaisematon.

L 29.12.2009/1707. 5§. Perusopetuslaki.

Lasten ja nuorten syrjäytymisen ennaltaehkäisy koulutuksen alalla. 2003. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 1.4.2012]. Saatavana: http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2003/lasten_ja_nuorten_syrjaytymisen_ennaltaehkaisy_koulutuksen_alall?lang=fi

- Malin, M. Päivitetty 8.2.2012. Nuoret ja ehkäisevä työ. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 3.4.2012.] Saatavana: <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-fi/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/ehkaisevatyo/nuoret/#otsikko4>
- Manninen, J. & Luukannel, S. 2008. Joustava perusopetus, JOPO –toiminnan vaikuttavuuden arviointi. Opetusministeriön julkaisuja 2008:36, Yliopistopaino
- Myllykoski, A-M., Melamies, N. & Kangas, S. (toim.) 2004. Itsenäistynyt nuori ja AD/HD. Juva: PS -kustannus.
- Nummiranta, H., Leppämäki, P. & Horppu, S. 2009. Kehityopsykologiaa lapsuudesta vanhuuteen. Hämeenlinna: Kirjapaja.
- Numminen, U., Jankko, T., Lyra-Katz, A., Nyholm, N., Siniharju, M. & Svedlin, R. 2002. Opinto-ohjauksen tila 2002. Opinto-ohjauksen arviointi perusopetuksessa, lukiossa ja ammatillisessa koulutuksessa sekä koulutuksen siirtymävaiheissa. Helsinki: Yliopistopaino.
- Numminen, U. & Ouakrim-Soivio, N. 2009. Joustava perusopetus. JOPO - toiminnan aloittaminen ja vakiinnuttaminen. Opetusministeriön julkaisuja. Yliopistopaino.
- Nuorten yhteiskuntatakuu: koulutusta, työtä ja täsmäpalvelua. 2012. opetus- ja kulttuuriministeriön nuorisopoliittinen tiedote NUPO 3/12. Nuorisotyö 3/12. 68–69.
- Oppilashuolto ja koulun sosiaalityö. Päivitetty 21.12.2010. [Verkkosivu]. [Viitattu 3.4.2012]. Saatavana: http://www.sosiaaliportti.fi/fi-fi/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/ehkaiseva_lastensuojelu/toimintamuotoja/oppilashuolto_ja_koulun_sosiaalityo/
- Perusopetuksella rakennetaan koulutuksellista tasa-arvoa ja perusturvaa. [Verkkosivu]. [Viitattu 22.10.2012]. Saatavana: http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/yleissivistavae_koulutus/perusopetus/?lang=fi
- Pesonen, A-E. 2006. Kouluyhteisön hyvinvointiin liittyviä kysymyksiä. Teoksessa: J. Helminen (toim.) Elämä koettelee, tuki kannattelee. Sosiaali- ja terveysalan työ monimuotoisissa perhesuhteissa. Juva: PS-kustannus. (79-90)
- Pihkala, J. 2012. Opetusneuvos. Opetusministeriö. Sähköpostiviesti 29.8.2012.
- Puheet, 14.8.2012. Päivitetty 20.8.2012 [Verkkosivu]. [Viitattu 30.8.2012]. Saatavana: <http://www.tpk.fi/public/default.aspx?contentid=255447&culture=fi-FI>

Syrjäytymistä vähentävän toimenpideohjelman pääteemat. Päivitetty 15.03.2012.
[Verkojulkaisu]. [Viitattu 3.10.2012]. Saatavana:
http://www.stm.fi/vireilla/kehittamisohjelmat_ja_hankkeet/syrjaytymisen_ehkaisy/paateemat#3_tyo

Tervetuloa Jopoon. Kauhajoen yhteiskoulu 2012–2013. Kauhajoen yhteiskoulun esite.

Vilkko-Riihelä, A. & Laine, V. 2008. Mielen maailma 2: kehityspsykologia. Helsinki: Werner Söderström Oy.

LIITTEET

LIITE 1: Kyselylomakkeen saateviesti

LIITE 2: Kyselylomake

LIITE 3: Opinnäytetyösopimus

LIITE 1: Kyselylomakkeen saateviesti

1(1)

Hei! Opiskelen sosionomiksi Seinäjoen ammattikorkeakoulussa ja teen opinnäytetyönä tutkimuksen nuorten kokemuksista Jopo-opiskelusta ja sen vaikutuksista. Lähetän tämän kyselyn kaikille niille, jotka ovat valmistuneet peruskoulusta Kauhajoen yhteiskoulun Jopo-luokalta. Vastauksenne ovat todella tärkeitä tutkimuksen toteutumisen kannalta ja teidän vastauksienne avulla Jopo-opetusta pystytään jatkossa kehittämään niin, että se vastaisi entistä paremmin oppilaiden tarpeisiin.

Kysely on tehty Webropol-ohjelmalla, mikä kokoaa automaattisesti kaikki vastaukset yhteen. Kysely tehdään täysin nimettömänä, jolloin vastaajia ei pystytä tunnistamaan. Viestin liitteenä olevasta linkistä pääset suoraan webropol -kyselyyn. Kyselyyn vastaaminen vie noin 5 minuuttia.

Kysely sulkeutuu 5.10.2012, joten käytän vastaamassa ennen sitä!

Kiitos vastauksestasi!

terveisin Kirsimari Peltomäki

Kokemuksia Joposta

1. Olen

- mies
- nainen

2. Valmistuin Kauhajoen yhteiskoulun Jopo-luokalta

- 2008
- 2009
- 2010
- 2011
- 2012

3. Olen valmistunut ammattiin

- kyllä
- en
- opiskelen tällä hetkellä

4. Jos olet jo valmistunut ammattiin, niin mikä on tämän hetkinen työllisyystilanteesi?

○ työsuhteessa

2(5)

○ työtön

○ joku muu (esim. hoitovapaa, asepalvelus)

5. Tapahtuiko siirtyminen Jopo-opetukseen omasta tahdostasi?

○ kyllä

○ ei. Jos vastasit ei, niin miten koit siirtymisen?

6. Koitko pystyväsi vaikuttamaan Jopossa enemmän omaan opiskeluusi, kuin normaaliopetuksessa?

○ kyllä

○ en

○ en osaa sanoa

7. Oliko oma osallistumisesi Jopon eri opetusmenetelmiin mielestäsi aktiivista? (leirikoulut, tyøjaksot, tutustumiskäynnit)

○ kyllä

○ ei

○ en osaa sanoa

8. Millainen ryhmähenki Jopossa oli ja viihdyitkö luokassa hyvin?

9. Jopo-luokka sijaitsi erillään yhteiskoulusta. Miten koit luokan sijainnin?
- hyvä asia, miksi?
 - huono asia, miksi?
 - en osaa sanoa
10. Leimasiko opiskelu Jopo-ryhmässä sinua mielestäsi jotenkin?
- kyllä. Jos vastasit kyllä, niin miten?
 - ei
 - en osaa sanoa
11. Miten koit työpaikkaopiskelun Jopossa?
- hyvä asia
 - huono asia
 - en osaa sanoa
12. Vaikuttiko Jopo-opiskelu mielestäsi jollain tavalla peruskoulun päättötodistuksen saamiseen?
- kyllä. Jos vastasit kyllä, niin miten?
 - ei

en osaa sanoa

4(5)

13. Miten opiskelu Jopo-luokalla vaikutti ammatinvalintaasi?

14. Koitko saavasi riittävästi tukea ja henkilökohtaista ohjausta ammatinvalintaan liittyvissä asioissa?

kyllä

en

en osaa sanoa

15. Aloititko toisen asteen opinnot heti peruskoulun jälkeen?

kyllä

en

16. Saitko Joposta mielestäsi riittävästi tukea siirtyessäsi toiselle asteelle?

kyllä

en

en osaa sanoa

17. Mikä koulunkäynnissä tai omassa elämässäsi muuttui eniten Jopo-opiskelun aikana? (esim. motivaatio, arvosanat, käyttäytyminen)

18. Vaikuttiko opiskelu Jopo-luokalla jotenkin sosiaalisiin suhteisiisi? (esim. perhe, kaverit)
19. Oliko kodin ja koulun välinen yhteistyö mielestäsi riittävää ja toimivaa Jopo-luokalla ollessasi?
- kyllä
 - ei
 - en osaa sanoa
20. Mitä muuta haluaisit sanoa Joposta?

Sopimus opinnäytetyöstä

Opiskelijan nimi ja yhteystiedot (osoite, puhelin ja sähköposti):

Kirsi-Mari Peltomäki

Tanelinjoentie 17 A4, 60510 Hyllykallio, 0404117808 kirsi.mari.peltomaki@seamk.fi

Koulutusohjelma:

Sosiaalialan ko.

Opinnäytetyön ohjaajan nimi ja yhteystiedot (osoite, puhelin ja sähköposti):

Katariina Perttula

Toimeksiantajan/työn tilaajan/yhteistyöorganisaation edustaja ja asema organisaatiossa:

Apuhoitaja, Jaakko Syrjänen

Toimeksiantajan/työn tilaajan/yhteistyöorganisaation edustajan yhteystiedot (osoite, puhelin ja sähköposti):

Kauhajan Yhteiskoulu

Eduskunnankatu 5, 61800 Kauhajoki

Opinnäytetyön (15 op) alustava nimi/aihe:

Joustaavan perusopetuksen vaikutus nuorten syrjäytymisen ehkäisemisessä Kauhajoella

Opinnäytetyöhön kuuluvat tehtävät:

Työn tekemisestä aiheutuvien kustannusten korvaaminen:

Opinnäytetyön tekijä vastaa kaikista kustannuksista

Arvioitu aika opinnäytetyön tekemiseen: 1/8.2012 - 30/10.2012

Päiväys 3.9.2012

Opinnäytetyö on julkinen esikirja.

Opinnäytetyöni saa julkistaa [Thesys](#)-verkkotietokannassa (rasit ruutuun)

Opiskelijan allekirjoitus:

Ohjaajan allekirjoitus:

Toimeksiantajan/tilaajan/yhteistyötahon edustajan allekirjoitus:

HUOM! Sopimukseen mahdollisesti liittyvistä tekijänoikeuksista ja muista erityisehdoista on sovittava erikseen kirjallisesti.